

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Věra Šikulová

Rozhodnutí o nákladech civilního soudního řízení

Diplomová práce

Olomouc 2013

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Rozhodnutí o nákladech civilního soudního řízení vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

Ve Stříteži dne 2. prosince 2012

.....
Věra Šikulová

Já, níže podepsaná Věra Šikulová, autorka diplomové práce na téma

Rozhodnutí o nákladech civilního soudního řízení

kteřá je literárním dílem ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění dalších předpisů, dávám tímto jako subjekt údajů svůj souhlas ve smyslu § 4, písm. e) zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, správci, kterým je

Univerzita Palackého v Olomouci

Křižkovského 8

771 47 Olomouc

Česká republika

ke zpracování údajů v rozsahu jména a příjmení v informačním systému, a to včetně zařazení do katalogů, a dále ke zpřístupnění jména a příjmení v katalogích a informačních systémech Univerzity Palackého v Olomouci, včetně neadresovaného zpřístupnění pomocí metod dálkového přístupu. Údaje mohou být takto zpřístupněny uživatelům služeb Univerzity Palackého v Olomouci. Realizace zpřístupnění zajišťuje ke dni podání tohoto prohlášení vnitřní složka Univerzity Palackého v Olomouci, která se nazývá Informační centrum UP.

Souhlas se poskytuje na dobu ochrany autorského díla podle autorského zákona.

Ve Stříteži dne 2. prosince 2012

.....
Věra Šikulová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala JUDr. Janě Kriváčkové za odborné vedení mé práce, za její rady, čas a vstřícný přístup.

Obsah

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK.....	6
ÚVOD.....	7
1. POJEM NÁKLADŮ ŘÍZENÍ A JEJICH FUNKCE	9
2. FORMA ROZHODNUTÍ O NÁKLADECH ŘÍZENÍ.....	9
2.1 ROZSUDEK NEBO USNESENÍ?	10
2.1.1 Smír	13
2.2 PLATEBNÍ ROZKAZ	14
3. KDY SOUD ROZHODUJE O NÁKLADECH ŘÍZENÍ	18
3.1 SKONČENÍ VĚCI.....	18
3.2 ROZHODNUTÍ O ZÁKLADU NÁHRADY NÁKLADŮ ŘÍZENÍ.....	19
3.3 DOPLŇUJÍCÍ USNESENÍ.....	21
3.4 SEPARACE NÁKLADŮ ŘÍZENÍ	22
3.5 ROZHODOVÁNÍ O NÁKLADECH ŘÍZENÍ U OPRAVNÝCH PROSTŘEDKŮ.....	24
3.5.1 Rozhodnutí o nákladech odvolacího řízení.....	24
3.5.2 Rozhodnutí o nákladech dovolacího řízení.....	25
3.5.3 Rozhodnutí o nákladech řízení u žaloby pro zmatečnost a žaloby na obnovu řízení.....	26
4. PRÁVNÍ MOC ROZHODNUTÍ O NÁKLADECH ŘÍZENÍ.....	28
4.1 FORMÁLNÍ PRÁVNÍ MOC	28
4.2 MATERIÁLNÍ PRÁVNÍ MOC.....	30
5. VYKONATELNOST ROZHODNUTÍ O NÁKLADECH ŘÍZENÍ	33
6. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ O NÁKLADECH ŘÍZENÍ.....	38
7. OPRAVNÉ PROSTŘEDKY PROTI ROZHODNUTÍ O NÁKLADECH ŘÍZENÍ.....	40
7.1 ODVOLÁNÍ PROTI ROZHODNUTÍ O NÁKLADECH ŘÍZENÍ.....	40
7.2 DOVOLÁNÍ PROTI VÝROKU O NÁKLADECH ŘÍZENÍ	46
7.3 ŽALOBA PRO ZMATEČNOST A ŽALOBA NA OBNOVU ŘÍZENÍ.....	48
7.4 ÚSTAVNÍ STÍŽNOST	48
ZÁVĚR.....	50
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	54
SHRNUTÍ.....	59
SUMMARY.....	60
SEZNAM KLÍČOVÝCH SLOV V ČESKÉM A ANGLICKÉM JAZYCE.....	61

Seznam použitých zkratk

o.s.ř. – zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

ObčZ – zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

LZPS – Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky

Tam, kde je uvedeno číslo paragrafu bez dalšího údaje, jedná se o citaci občanského soudního řádu.

Úvod

Pro svou práci jsem si zvolila téma Rozhodnutí o nákladech civilního soudního řízení. Tato problematika je podle mě velmi důležitou součástí civilního práva procesního a dotýká se víceméně každého účastníka řízení, neboť na závěr každého soudního řízení se musí soud vypořádat i s otázkou nákladů řízení. Bohužel je často samotný výrok o nákladech řízení brán jako věc podružná ve vztahu k meritornímu rozhodnutí. Nelze sice odhlédnout od skutečnosti, že důvodem vzniku sporu je věc sama, ale nakonec to mohou být právě náklady řízení, které se stanou předmětem nespokojenosti účastníků.

Základním cílem diplomové práce je vytvořit komplexní pohled na problematiku rozhodnutí o nákladech řízení. Pokusím se rozebrat základní otázky, které v souvislosti s daným tématem vyvstávají, zhodnotit stávající právní úpravu vztahující se k rozhodnutí o nákladech řízení a poukázat na její případné nedostatky. V závěru práce by mělo dojít k potvrzení či vyvrácení následující hypotézy: stávající právní úprava rozhodnutí o nákladech řízení je dostačující a neobsahuje sporné prvky.

V práci vycházím zejména ze stávajícího znění občanského soudního řádu, kde se snažím poukázat na jednotlivé problematické aspekty právní úpravy, vymezit je a pokusit se nalézt jejich řešení. Zde vidím jako stěžejní především posouzení formy rozhodnutí o nákladech řízení a od toho se pak odvíjející otázky jeho právní moci, vykonatelnosti a přípustnosti opravných prostředků proti němu.

Nutno říci, že problematika nákladů řízení není komplexně zpracována, přestože by si to pro svou důležitost jistě zasloužila. Pokud jde o samotné rozhodnutí o nákladech řízení, je zde situace ohledně dostupných pramenů ještě horší. Jednotlivé publikace se zmiňují o rozhodnutí o nákladech řízení pouze sporadicky nebo se věnují pouze některým aspektům s ním souvisejícím. Při psaní jsem proto vycházela zejména z komentářů k jednotlivým ustanovením občanského soudního řádu, dále pak z odborných článků a judikatury.

Z důvodu přehlednosti jsem zvolila členění práce do většího počtu kapitol. V každé se totiž věnuji jiné otázce související s rozhodnutím o nákladech řízení. V první kapitole se zmiňuji obecně o otázce nákladů řízení a je zde vložena zejména z důvodu ucelení tématu. Jádro práce tak začíná až druhou kapitolou, kde se zabývám formou rozhodnutí o nákladech řízení. Rozebírám tu povahu rozhodnutí o nákladech řízení v případech, kdy je součástí rozsudku, platebního rozkazu nebo je vydáno samostatné usnesení a popisuji jednotlivé rozporné přístupy v teorii i praxi. Tuto kapitolu lze vnímat jako stěžejní, neboť od formy

rozhodnutí se pak odvíjí další rozebíraná témata a ze zde utvořeného závěru vycházím prakticky v celém zbytku práce. Ve třetí kapitole uvádím jednotlivé situace, kdy soud může o nákladech řízení rozhodnout, protože vydání tohoto rozhodnutí v meritorním rozhodnutí, kterým se řízení končí, je sice pravidlem, ale nabízí se zde i jiná řešení. Soud může rozhodnout v konečném meritorním rozhodnutí pouze o základu nároku, v případě tzv. separace nákladů může rozhodnout již v průběhu řízení, pokud opomene vydat rozhodnutí o nákladech řízení, může vydat doplňující usnesení. Rozebírám i situace, kdy soud rozhoduje o nákladech řízení v rámci řízení o opravných prostředcích. Další dvě kapitoly se věnují právní moci a vykonatelnosti rozhodnutí, kde najdeme, zejména u vykonatelnosti rozhodnutí o nákladech řízení, určitá specifika od obecné právní úpravy těchto otázek. Šestá kapitola se zabývá odůvodněním rozhodnutí o nákladech řízení, které bývá v praxi často opomíjeno a přitom jeho absence může být porušením práva na spravedlivý proces. Poslední kapitola se věnuje opravným prostředkům. Zkoumám zde jejich přípustnost ve vztahu k výrokům o nákladech řízení.

Jednotlivé kapitoly jsou pro lepší orientaci členěny do podkapitol. Práce je systematicky doplněna o úvod a závěr, v kterém shrnuji nejvýznamnější problémy, na které jsem při psaní narazila.

Při rozboru právní úpravy i dalších pramenů jsem využila metodu analýzy. V práci byla použita rovněž metoda syntézy a při vyvozování konkrétních závěrů jsem uplatnila také dedukci.

Práce vychází z právní úpravy platné a účinné k 11. listopadu 2012. V práci jsem ale reflektovala i novelu o.s.ř. provedenou zákonem č. 404/2012 Sb., která nabývá účinnosti dne 1. ledna 2013.

1. Pojem nákladů řízení a jejich funkce

Termínem náklady řízení se označují náklady, které vznikají přímo účastníkům řízení (ale i státu nebo osobám zúčastněným na řízení) v souvislosti s uplatňováním jejich práv a oprávněných zájmů. Nespadají sem tedy veškeré náklady, které vznikají při soudním řízení. Tak musíme odlišit tzv. všeobecné náklady, kam řadíme především výdaje na provoz soudních budov, platy soudců a administrativní činnost, které nese stát a jsou hrazeny ze státního rozpočtu.

Náklady řízení plní dvě funkce – preventivní a sankční. Preventivní funkce má bránit zneužívání soudní činnosti. Tím, že je přístup k soudu spojen s určitými výdaji, odrazuje od svévolného či zbytečného zatěžování soudu. Na druhou stranu musí být tyto výdaje přiměřené, aby nedošlo k odepření ústavně zaručeného práva na soudní ochranu. Sankční funkce spočívá v tom, že účastník řízení, který svým protiprávním jednáním zavinil zahájení soudního řízení, bude povinen nahradit náklady tohoto řízení. Ponese tedy určitou sankci.¹

Problematika nákladů civilního soudního řízení je vymezena v ustanoveních § 137 – 151a. Sám o.s.ř. pojem nákladů řízení nedefinuje. V § 137 jenom uvádí jednotlivé druhy nákladů řízení. Jedná se však pouze o demonstrativní výčet, proto sem můžeme podřadit i jiné zde neuvedené náklady, pokud vznikly účastníku v souvislosti s určitým konkrétním řízením a jinak by mu nevznikly. Souvislost vzniku těchto nákladů s určitým řízením musí prokázat ten, kdo se domáhá jejich náhrady.² Obecně jde o náklady, jejichž vynaložení je spojeno s řízením, nelze sem proto zahrnout náklady, které vznikly před zahájením řízení. Výjimku by mohly představovat náklady, které sice vznikly účastníku v době ještě před zahájením řízení, ale za předpokladu, že budou placeny v bezprostřední souvislosti s tímto řízením a půjde o náklady nutné k účelnému uplatnění práva.³

2. Forma rozhodnutí o nákladech řízení

Rozhodnutí patří mezi nejvýznamnější procesní úkony soudu. Jde o výrok soudu, pro který je typická jeho autoritativnost a závaznost, a který musí mít předepsanou formu a

¹ WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní*. 6. vydání. Praha: Linde Praha, a. s., 2011, s. 301.

² PELIKÁN, Milan. Náklady civilního řízení. *Právní rádce*, 1998, č. 7, s. 14. (Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 12. prosince 1996, sp. zn. 5 Cmo 228/96.)

³ PELIKÁN, Milan. Náklady civilního řízení. *Právní rádce*, 1998, č. 7, s. 14. (Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 15. března 1996, sp. zn. Cmo 181/96-20.)

obsahovat zákonem stanovené náležitosti. Občanský soudní řád rozeznává tři formy rozhodnutí – rozsudek, usnesení a platební rozkaz.

V následujícím textu se snažím nalézt odpověď na otázku, jakou formu má rozhodnutí o nákladech řízení. Určení formy rozhodnutí není tak jednoduché, jak by se na první pohled mohlo zdát. Přitom se jedná o velmi důležitou otázku, neboť od formy rozhodnutí se pak odvíjí další neméně důležitá otázka a to přípustnost opravných prostředků. Pokusím se tedy nastínit uvedenou problematiku, která vzniká zejména v případě, že je výrok o nákladech řízení obsažen v rozsudku nebo platebním rozkazu.

2.1 Rozsudek nebo usnesení?

Rozsudkem rozhoduje soud ve věci samé. To je obecné pravidlo uvedené v § 152, které však zároveň připouští výjimky. Zákon tak stanoví případy, kdy se ve věci samé rozhoduje usnesením.⁴ Výjimky se vztahují zejména na určité typy nesporných řízení, jako je například dědické řízení, řízení o úschovách, opatrovnické řízení a další. V těchto případech musí být ale forma usnesení vždy v zákoně uvedena. Věcí samou se rozumí věc, která je tím předmětem, pro něž se řízení vede. Spolu s nárokem se jí rozumí i příslušenství – mezi které však neřadíme náklady řízení.⁵

Nestanoví-li zákon jinak, rozhoduje soud usnesením (§ 167 odst. 1). Jde o formu rozhodnutí, která se používá v případech, kdy není stanovena jiná forma, tedy nejde o věc samu, kde soud rozhoduje rozsudkem nebo o tzv. rozkazní řízení, kde se rozhoduje platebním rozkazem. Usnesení se tak používá v řadě rozličných případů, proto jsou jeho náležitosti stanoveny zákonem méně přísně, než je tomu u rozsudku. I když v ostatním platí, že nestanoví-li zákon jinak, použije se na usnesení přiměřeně ustanovení o rozsudku (§ 167 odst. 2). Občanský soudní řád uvádí v § 167 odst. 1 pouze demonstrativně, kdy se rozhoduje usnesením – o podmínkách řízení, o zastavení nebo přerušování řízení, o odmítnutí návrhu, o změně návrhu, o vzetí návrhu zpět, o smíru, o nákladech řízení, jakož i o věcech, které se týkají vedení řízení. Z pohledu této práce je významné, že zákon mimo jiné uvádí, že se usnesením rozhoduje o nákladech řízení. Toto ustanovení se zdá jasné a určité, podle mě ale vzbuzuje jisté pochybnosti, zejména v souvislosti s § 151 odst. 1 a § 155 odst. 1. V ustanovení § 151 je stanovena základní zásada, že soud rozhoduje o nákladech řízení v rozhodnutí, jímž

---

⁴ O věci samé může soud v zákonem stanovených případech rozhodnout také platebním rozkazem. Této formě rozhodnutí se věnuji v dalším textu.

⁵ DRÁPAL, Ljubomír. In DRÁPAL, Ljubomír (ed). *Občanský soudní řád I. § 1-200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1026 (§ 152).

se řízení u něho končí. Pokud půjde o rozhodnutí ve věci samé a zákon nestanoví, že jde o případ, kdy se rozhoduje usnesením, bude mít toto konečné rozhodnutí formu rozsudku. Dle § 155 odst. 1 vysloví soud obsah rozhodnutí ve věci samé ve výroku rozsudku a ve výroku rozhodne také o povinnosti k náhradě nákladů řízení. Z toho vyplývá, že rozsudek bude obsahovat (minimálně) dva výroky. Prvním výrokem rozhodne soud v meritu věci a ve druhém o nákladech řízení. Výrok o nákladech řízení tak bude součástí meritorního rozsudku. Nabízí se tedy otázka, jakou formu bude rozhodnutí o nákladech řízení mít? Výrok bude součástí rozsudku, tak by se zdálo, že půjde o rozsudek. Zákon nám ale říká, že o nákladech řízení se rozhoduje usnesením (§ 167).

Na danou problematiku se můžeme setkat v zásadě se dvěma názory, přičemž s oběma se lze do jisté míry ztotožnit. Ten první nalezneme v článku doktorky Křiváčkové, která se zabývala formou rozhodnutí o nákladech řízení v souvislosti se zkoumáním přípustnosti dovolání proti rozhodnutí o nákladech řízení.⁶ Ze znění § 152 odst. 1 a § 155 odst. 1 dovozuje, že rozhodnutí o nákladech řízení nemůže mít formu usnesení, pokud je součástí výroku rozsudku. Pokud totiž soud rozhodne o náhradě nákladů řízení v rozsudku, tvoří toto rozhodnutí obsah jednoho z výroků rozsudku. Rozsudek by měl být brán jako celek s určitou kompozicí, který vzniká až spojením všech zákonem stanovených komponentů rozhodnutí. Na výrok o nákladech řízení je třeba pohlížet jako na součást této kompozice, tedy jako na součást rozsudku. Proto pokud je o nákladech řízení rozhodnuto výrokem rozsudku, nelze toto rozhodnutí považovat za usnesení.

S odlišným názorem se setkáme v rozhodovací činnosti Nejvyššího soudu. Ten ustáleně judikuje, že rozhodnutí o nákladech řízení má z pohledu formy rozhodnutí povahu usnesení, kterou neztrácí ani v případě, že je přičleněno k rozhodnutí o věci samé, u něhož je stanovena forma rozsudku.⁷ Rozhodnutí o nákladech řízení tak má formu usnesení vždy a v případě, že je začleněno do rozsudku, stává se formálně jeho součástí.⁸ Nejvyšší soud přitom odkazuje na znění § 167, který nám jasně říká, že o nákladech řízení se rozhoduje usnesením. Také

---

⁶ KŘIVÁČKOVÁ, Jana. Problematika přípustnosti dovolání proti rozhodnutí o nákladech řízení. In BURDA, Eduard a kol. (ed.). *Milníky práva v stredoeurópskom priestore 2008: Zborník z medzinárodnej konferencie doktorandov a mladých vedeckých pracovníkov konanej v dňoch 3.- 5. 4. 2008 v priestoroch ÚZ NR SR Častá – Papiernička, organizovanej Právnickou fakultou Univerzity Komenského v Bratislave pod záštitou doc. JUDr. Mariána Vrabka, CSc., dekana PraF UK v Bratislave*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislavě, 2008, s. 271, 272.

⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. března 2003, sp. zn. 21 Cdo 1057/2006. Zmínku o tom, že rozhodnutí o nákladech řízení má formu usnesení, i když je součástí rozsudku najdeme i v řadě dalších rozhodnutí Nejvyššího soudu – např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. dubna 2004, sp. zn. 33 Odo 513/2002; rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. srpna 2010, sp. zn. 21 Cdo 2426/2009; usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. listopadu 2011, sp. zn. 21 Cdo 3681/2010.

⁸ Usnesení Nejvyššího soudu z 19. prosince 2007, sp. zn. 28 Cdo 4659/2007.

gramatickým výkladem § 155 odst. 1 bychom mohli dovodit formu usnesení. V tomto ustanovení se totiž říká, že rozhodne-li soud jen o základu náhrady nákladů řízení, určí její výši v „samostatném“ usnesení. Z uvedeného lze nabýt dojmu, že o základu náhrady nákladů řízení se rozhoduje výrokem, který má povahu usnesení, které není samostatné, ale je spojeno se zbytkem rozsudku.⁹ Podle Nejvyššího soudu ze srovnání právní úpravy rozsudku a usnesení v o.s.ř. jasně vyplývá, že výrok rozsudku může obsahovat i výrok, který by jinak obsahově mohl být zahrnut do samostatného usnesení. Tak je tomu právě u výroku o nákladech řízení.¹⁰

Na tomto místě je třeba zmínit, že rozdílný postoj zaujímá Nejvyšší soud při posuzování přípustnosti odvolání proti výroku o nákladech řízení. V těchto případech totiž považuje nákladový výrok za vedlejší výrok rozsudku a z tohoto pohledu také určuje přípustnost odvolání.¹¹

V komentáři se můžeme setkat také s názorem, že v případě, kdy je o nákladech řízení rozhodnuto v konečném rozsudku o věci, jedná se o jakési rozsudečné usnesení.¹² Možná lze takto nejlépe vystihnout závěr, že rozhodnutí o nákladech řízení, ač je pojata do rozsudku, má formu usnesení. Rozhodnutí o nákladech řízení nelze považovat za součást meritorního rozhodnutí, kterým se končí řízení, přestože s ním bývá často spojeno rovněž proto, že náklady řízení nevychází z hmotného práva, ale jde o nárok procesní povahy, z čehož pak vyplývá i zvláštní režim tohoto rozhodnutí.¹³

Já sama bych se přikláněla k formě usnesení. § 167 odst. 1 přece jasně říká, že usnesením se rozhoduje o nákladech řízení. Nehovoří o tom, že se o nákladech řízení rozhoduje „většinou“ usnesením nebo „také“ usnesením. Není zde uvedeno nic, z čeho by šlo dovodit, že může mít rozhodnutí o nákladech řízení i jinou formu. Držela bych se tedy dikce zákona. Nelze opomenout ani jasně hovořící judikaturu Nejvyššího soudu. Názor, považující rozhodnutí o nákladech řízení za rozsudek, má sice také své logické opodstatnění, a to v § 155 odst. 1. Připuštěním tohoto závěru by pak ale vznikl problém v souvislosti s posuzováním přípustnosti opravných prostředků. Ta by se totiž u rozsudku a usnesení lišila a vznikala by tu tak nežádoucí nejednotnost, kdy soud by mohl i účelově vyloučit podání opravného prostředku tím, že by záměrně rozhodl některou z těchto forem.

---

⁹ KŘIVÁČKOVÁ: *Problematika přípustnosti dovolání...*, s. 272.

¹⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. srpna 2008, sp. zn. 28 Cdo 1555/2003.

¹¹ K tomu podrobněji v kapitole 7.1.

¹² LAVICKÝ, Petr. In DAVID, Ludvík (ed). *Občanský soudní řád. Komentář. I. díl, (§1 až 200za)*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 781 (§ 167).

¹³ WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Linde Praha, a. s., 2008, s. 289.

Soud nerozhoduje o nákladech řízení vždy jen v konečném rozsudku o věci. Nutno dodat, že v těchto dalších případech nejasnosti ohledně formy rozhodnutí nevznikají. Pokud soud rozhodne v konečném rozhodnutí pouze o základu náhrady nákladů řízení, uvede, zda a v jakém rozsahu je účastník povinen nahradit náklady druhému účastníku, popřípadě státu. Výši nákladů pak soud stanoví samostatným usnesením, jakmile bude známa.

Jasná je forma rozhodnutí o nákladech řízení v případě vydání doplňujícího rozhodnutí podle § 166. Pokud soud opomněl v rozsudku rozhodnout o nákladech řízení, může vydat ex offo nebo na návrh v zákonem stanovené lhůtě doplňující rozhodnutí. Z § 166 odst. 2 jasně plyne, že rozhodnutí, kterým se doplňuje rozsudek či usnesení o výrok o nákladech řízení, bude mít formu usnesení.¹⁴

Obdobně v případě tzv. separace nákladů bude soud rozhodovat formou usnesení. Zákon připouští, aby soud rozhodl o nákladech řízení podle § 147 a § 148 odst. 2 již v průběhu řízení, jakmile tyto náklady vzniknou (§ 151 odst. 1). Ustanovení sice výslovně neuvádí, že toto rozhodnutí má formu usnesení, lze to však dovodit z § 167. Soud vydá tedy v případě separace nákladů samostatné usnesení, ve kterém rozhodne o jejich náhradě. V konečném rozhodnutí pak bude rozhodnuto již jen o nákladech, které takto nebyly separovány. Občanský soudní řád ale připouští, aby soud o těchto nákladech rozhodl až v konečném rozhodnutí. Nelze je ale zahrnout do nákladů, o kterých se rozhoduje podle výsledku řízení. V takovém případě bude o těchto nákladech rozhodnuto v jednom z výroků konečného rozhodnutí, takže bude mít též formu usnesení, jak vyplývá z předchozího výkladu.

2.1.1 Smír

Smír nepředstavuje zvláštní formu soudního rozhodnutí. Jedná se o jakousi hmotněprávní dohodu, kterou soud schvaluje formou usnesení a tím jí přiznává účinky pravomocného rozsudku. Jde vlastně o konečné rozhodnutí ve věci, proto by i zde mělo být rozhodnuto o nákladech řízení.

Výrok o nákladech řízení obsažený v usnesení o schválení smíru má také povahu usnesení a lze na něj pohlížet samostatně. Dokladem toho je skutečnost, že jej lze napadnout odvoláním, zatímco proti samotnému usnesení o schválení smíru odvolání přípustné není.¹⁵

---

¹⁴ § 166 odst. 2: „Doplnění o část předmětu řízení učiní soud rozsudkem, pro nějž platí obdobně ustanovení o rozsudku; jinak o doplnění rozhodne usnesením. Nevyhoví-li soud návrhu účastníka na doplnění rozsudku, usnesením návrh zamítne.”

¹⁵ PUTNA, Mojmir. In DRÁPAL, Ljubomir (ed). *Občanský soudní řád I. § 1-200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 989 (§ 146).

V řízení, které skončilo smírem, nemá podle § 146 odst. 1 písm. b) žádný účastník právo na náhradu nákladů řízení, pokud nebylo ve smíru ujednáno něco jiného. Účastníci řízení se tak mohou v rámci smíru dohodnout, v jakém rozsahu si nahradí vzniklé náklady. Pokud nebude dohoda odporovat zákonu nebo dobrým mravům rozhodne soud v souladu s ní.

Dohoda není v zásadě možná pokud jde o náklady státu, neboť strany by se mohly záměrně vyhnout placení nákladů řízení státu tím, že se dohodnou, že náklady státu bude platit ta strana, která je osvobozena od soudních poplatků. Náhradu nákladů státu proto uloží soud v tom poměru, v jakém dopadl smír oproti žalobnímu žádání.¹⁶

2.2 Platební rozkaz

Platební rozkaz představuje zvláštní formu rozhodnutí o věci samé, která je upravena v § 172 a násl., a kterou může soud vydat při splnění zákonem stanovených podmínek v tzv. zkráceném řízení. Jako zvláštní druhy platebního rozkazu rozeznává o.s.ř. ještě elektronický platební rozkaz, evropský platební rozkaz¹⁷ a směnečný a šekový platební rozkaz.

Platební rozkaz představuje konečné rozhodnutí, proto by v něm mělo být rozhodnuto o náhradě nákladů řízení. To ostatně vyplývá i z § 172 odst. 1, kde se uvádí, že v platebním rozkazu uloží soud žalovanému, aby zaplatil uplatněnou pohledávku a náklady řízení. Nákladový výrok však, i když je součástí platebního rozkazu, má povahu usnesení.¹⁸ Uplatňuje se tedy obdobná koncepce jako v případě rozhodnutí o nákladech řízení v rozsudku. Skutečnost, že výrok o nákladech řízení má formu usnesení, i když je obsažen v platebním rozkaze, potvrzuje ve svých rozhodnutích také Nejvyšší soud.¹⁹ Platební rozkaz a usnesení o nákladech řízení jsou dvě samostatná, vzájemně oddělitelná rozhodnutí. Uvedené vyplývá jednak z § 174 odst. 2, který stanoví odlišný režim opravných prostředků pro obě rozhodnutí,

¹⁶ BÍLÝ, Martin. Subjekty náhrady nákladů řízení. *Právní rozhledy*, 2010, č. 9, s. 309.

¹⁷ Evropským platebním rozkazem se nebudu v práci blíže zabývat, neboť podle mě spadá tato problematika spíše do evropského práva.

¹⁸ ŠEBEK, Roman. In DRÁPAL, Ljubomír (ed). *Občanský soudní řád I. § 1-200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1163 (§ 174).

¹⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. srpna 2003, sp. zn. 28 Cdo 1555/2003: „Už ze srovnání úpravy rozsudku a usnesení podle příslušných ustanovení zákona (§ 152 až 157, § 167 až 171) je zřejmé, že výrok rozsudku může (a zpravidla začasté také obsahuje) i výrok, který jinak (samostatně) by obsahově byl zahrnut do samostatného usnesení. Obdobný závěr se nabízí v případě posuzování obsahu výroku platebního rozkazu a výroků, které by rovněž (samostatně) byly předmětem rozhodování samostatným rozhodnutím. Tak je tomu typicky o výroku o přenosu soudního poplatku nebo u výroku o nákladech řízení. Mimochodem je třeba v této souvislosti zmínit, že i zákon s takovou možností u platebního rozkazu počítá, jak plyne vcelku srozumitelně z ustanovení § 174 odst. 2 věty druhé.“

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. února 2004, sp. zn. 32 Odo 890/2003: „Jak platební rozkaz, tak i rozsudek, byť je jimi rozhodováno ve věci samé, mohou obsahovat, a zpravidla také obsahují, i výroky, mající povahu usnesení; tak je tomu typicky u výroku o náhradě nákladů řízení, o povinnosti zaplatit soudní poplatek a podobně.“

ale také ze skutečnosti, že platební rozkaz může nabýt právní moci i vykonatelnosti nezávisle na rozhodnutí o nákladech řízení, pokud je pouze proti nákladovému výroku podáno odvolání.

O nákladech řízení rozhoduje soud podle obecných hledisek uvedených v § 137 – 151 a platební rozkaz může být vydán i tehdy, pokud nebude návrh na náhradu nákladů řízení zcela či zčásti opodstatněný.²⁰

Pokud soud opomene v platebním rozkazu rozhodnout o nákladech řízení, nabízí se řešení dle § 166. Soud může podle tohoto ustanovení vydat doplňující rozhodnutí, ve kterém o nákladech rozhodne. Z § 166 odst. 2 pak jasně vyplývá, že rozhodnutí bude mít v tomto případě formu usnesení. V jiném případě, než při opomenutí rozhodnutí o nákladech řízení, však vydání doplňujícího rozhodnutí u platebního rozkazu nepřichází v úvahu.

Judikatura připouští, aby vzal žalobce žalobu zpět, a to v době od vydání platebního rozkazu do uplynutí lhůty pro podání odporu. Při zpětvzetí žaloby soud zruší platební rozkaz a řízení zastaví. V usnesení o zrušení platebního rozkazu a zastavení řízení musí soud nově rozhodnout i o nákladech řízení, neboť nákladový výrok je závislý na výroku meritorním, který byl zrušen a řízení je vydáním tohoto usnesení skončeno. Pokud žalobce vezme žalobu zpět jenom zčásti, bude soud rozhodovat o nákladech řízení jen tehdy, pokud proti zbývající části platebního rozkazu nebyl žalovaným podán včasný odpor, protože v tomto případě řízení nekončí a bude ohledně zbývající části žaloby pokračovat.²¹

Opravným prostředkem proti platebnímu rozkazu je odpor. K podání odporu je zásadně legitimován žalovaný, neboť žalobci je při vydání platebního rozkazu plně vyhověno. Pokud by podal odpor žalobce, je třeba jej posuzovat podle obsahu a posoudit, zda nejde o zpětvzetí žaloby nebo o odvolání proti výroku o nákladech řízení. Odpor může žalovaný podat zcela neformálně a nemusí jej odůvodňovat. Je třeba tento úkon učinit ve lhůtě patnácti dnů od doručení platebního rozkazu. Postačí, pokud odpor podá i jen jeden z více žalovaných nebo je podán jen proti části meritorního výroku a dojde ke zrušení platebního rozkazu v plném rozsahu, tedy včetně výroku o nákladech řízení. V takovém případě soud nařídí jednání a o nákladech řízení rozhodne v rozhodnutí, kterým se u něho řízení bude končit. Pozdě podaný odpor nebo odpor podaný neoprávněnou osobou soud usnesením odmítne. Tímto usnesením se končí řízení, a protože účastníkům mohou vzniknout náklady řízení, je třeba i v usnesení o odmítnutí odporu rozhodnout o jejich náhradě.²²

---

²⁰ ŠEBEK, Roman. In DRÁPAL, Ljubomír (ed). *Občanský soudní řád I. § 1-200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1152 (§ 172).

²¹ ŠEBEK, Roman. In DRÁPAL, Ljubomír (ed). *Občanský soudní řád I. § 1-200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1162 (§174).

²² Tamtéž s. 1161.

Pouze proti výroku o nákladech řízení se lze bránit odvoláním, jak vyplývá z § 174 odst. 2. Na základě § 41 odst. 2 posuzuje soud každé podání podle jeho obsahu. Proto pokud bude podání nesprávně označeno jako odpor, ale ve skutečnosti v něm bude účastník brojít proti výroku o nákladech řízení, posoudí jej soud jako odvolání. Podání opravného prostředku jen proti výroku o nákladech řízení nezpůsobí zrušení platebního rozkazu a platební rozkaz kromě výroku o nákladech řízení nabývá právní moci.

Elektronický platební rozkaz je upraven v § 174a. Zákon upravuje určité odlišnosti od platebního rozkazu. V ostatním se pro elektronický platební rozkaz použijí obdobně ustanovení platící pro platební rozkaz. Takže i v elektronickém platebním rozkazu, jakožto způsobu meritorního vyřízení věci, je třeba rozhodnout o nákladech řízení. Toto rozhodnutí bude mít také povahu usnesení.

Právní úprava směnečného a šekového platebního rozkazu je obsažena v § 175. Směnečný nebo šekový platební rozkaz vydá soud pouze na návrh žalobce a uloží v něm žalovanému povinnost zaplatit požadovanou částku a náklady řízení.

Opravným prostředkem proti směnečnému a šekovému platebnímu rozkazu jsou námitky, které musí být na rozdíl od odporu odůvodněny. Jejich podáním se však platební rozkaz neruší, pouze se v jimi vymezeném rozsahu odkládá právní moc a vykonatelnost směnečného a šekového platebního rozkazu. Soud k jejich projednání nařídí jednání a po jejich projednání rozhodne formou rozsudku, zda ponechá směnečný nebo šekový platební rozkaz v platnosti nebo ho zcela či zčásti zruší. Pokud je námitkami napaden výrok ve věci samé, pak platí, že je vždy napaden i výrok o náhradě nákladů řízení.²³ Opravným prostředkem jen proti výroku o nákladech řízení je i zde odvolání (§ 175 odst. 6).²⁴ O nákladech řízení, které vznikly před vydáním směnečného rozkazu, je rozhodnuto tímto rozkazem a znovu o nich nelze rozhodovat před soudem prvního stupně. Uplatněním námitek proti směnečnému rozkazu nedojde k jeho odstranění, což platí i pro výrok o nákladech řízení. V řízení o námitkách soud posuzuje pouze důvodnost námitek, ale již ne uplatněný nárok. Pokud budou námitky shledány nedůvodné, zůstane směnečný platební rozkaz v platnosti a s ním i výrok o nákladech řízení, který je jeho součástí. Soud tak rozhodne pouze o nákladech, které vznikly

---

²³ ŠEBEK, Roman. In DRÁPAL, Ljubomír (ed). *Občanský soudní řád I. § 1-200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1175 (§ 175).

²⁴ Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 4. dubna 2006, sp. zn. 7 Cmo 421/2005: „Ke změně výroku směnečného rozkazu o nákladech řízení může dojít pouze na základě podaného odvolání, a nikoliv na základě námitek, neboť v námitkovém řízení lze pouze rozhodnout, zda směnečný platební rozkaz byl vydán v souladu s právem a bude ponechán v platnosti, nebo zda jsou námitky důvodné a platební rozkaz bude třeba zcela nebo zčásti zrušit.”

v námitkovém řízení. Nemůže ale už rozhodovat o náhradě nákladů řízení, o které již rozhodl v rámci směnečného platebního rozkazu.²⁵

---

²⁵ POLIŠENSKÁ, Petra. *Přehled judikatury ve věcech nákladů řízení*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011, s. 220-222.

3. Kdy soud rozhoduje o nákladech řízení

3.1 Skončení věci

Dle § 151 odst. 1 rozhoduje soud o povinnosti k náhradě nákladů řízení v rozhodnutí, jímž se řízení u něho končí. Výrok o náhradě nákladů řízení tak musí být obsažen v každém rozhodnutí (rozsudku, usnesení nebo platebním rozkazu), kterým je věc u soudu prvního stupně skončena a to vždy, tedy i v případě, kdy žádný z účastníků řízení nemá na náhradu nákladů řízení nárok.²⁶ Nárok na náhradu nákladů řízení je spojen nedílně s meritorním rozhodnutím, aby se předešlo následnému sporu mezi účastníky soudního řízení, kde by se domáhali škody, která jim vznikla zaplacením nákladů. Účelem je tak spolu s věcí samou vypořádat zároveň i vzniklé náklady.

Za rozhodnutí, kterým se končí řízení, je třeba považovat i usnesení, kterým soud připouští záměnu účastníka podle § 92 odst. 2, protože jím končí řízení pro dosavadního účastníka. Obdobně v případě, kdy žalobce vezme v průběhu řízení zpět žalobu jen proti některému z více žalovaných, kteří mají postavení samostatných společníků. Soud musí při zastavení řízení proti tomuto žalovanému rozhodnout i o nákladech řízení mezi žalobcem a tímto účastníkem.²⁷

O nákladech řízení se nerozhoduje při vydání částečného nebo mezitímního rozsudku, protože jejich vydáním se řízení nekončí. Ve výroku těchto rozsudků ale musí být uvedeno, že o náhradě nákladů řízení bude rozhodnuto v konečném rozsudku.²⁸

Soud rovněž nerozhoduje o náhradě nákladů řízení v usnesení o zastavení řízení jen pro část uplatněného nároku, protože ohledně zbylé části se v řízení pokračuje.²⁹

Právní úprava umožňuje účastníkovi řízení, aby se svého práva na náhradu nákladů řízení vzdal. Ani v takovém případě není soud zbaven povinnosti rozhodnout o nákladech řízení. Nezabývá se však opodstatněností nároku na náhradu nákladů řízení účastníka, který by měl právo na náhradu nákladů řízení, ale který se tohoto svého nároku vzdal.³⁰

---

²⁶ JAVŮRKOVÁ, Naděžda. In DAVID, Ludvík (ed). *Občanský soudní řád. Komentář. I. díl, (§1 až 200za)*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 662 (§ 151).

²⁷ Tamtéž.

²⁸ PUTNA, Mojmir. In DRÁPAL, Ljubomir (ed). *Občanský soudní řád I. § 1-200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1009 (§ 151).

²⁹ ŠKÁROVÁ, Marta, SARALIEVOVÁ, Irena. In ŠKÁROVÁ, Marta (ed). *Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou*. 4. vydání. Praha: Linde Praha a. s., 2009, s. 364 (§ 151).

³⁰ PUTNA, Mojmir. In DRÁPAL, Ljubomir (ed). *Občanský soudní řád I. § 1-200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1013 (§ 151).

Soud je povinen rozhodnout o nákladech řízení ex offo. Rozhoduje vždy bez návrhu ve svém konečném rozhodnutí. Znění § 151 odst. 1 vlastně vylučuje existenci návrhu, když jasně uvádí, že soud rozhodne o povinnosti k náhradě nákladů řízení bez návrhu. Není zde uvedeno, že by rozhodoval „i bez návrhu“. Případný návrh je proto jen specifikací některých nákladů, která je nezbytná pro rozhodnutí.³¹ Touto problematikou se zabýval také Ústavní soud v souvislosti s případy, kdy obecné soudy nepřiznaly účastníkům náhradu nákladu řízení, protože nárok na jejich náhradu nebyl před soudem uplatněn.³² Uvedené řešení shledal v rozporu se zákonnou úpravou, konkrétně s § 151 odst. 1. Ústavní soud proto rozhodnutí obecných soudů zrušil, neboť v jejich postupu spatřoval porušení práva na spravedlivý proces.

Za rozhodnutí o náhradě nákladů řízení se považuje také usnesení, kterým soud rozhoduje o odměně a náhradě hotových výdajů za úkony provedené notářem jako soudním komisařem v řízení o dědictví. Právním podkladem pro toto rozhodnutí je § 151a. I zde je pravidlem, že soud určí, kdo a v jaké výši platí odměnu notáře, popřípadě též náhradu za daň z přidané hodnoty, v usnesení, kterým se řízení u něho končí. Notář může požádat účastníky dědického řízení, aby mu poskytli zálohu na jeho odměnu a náhradu hotových výdajů, popřípadě i daň z přidané hodnoty. Žádost se ale nepovažuje za rozhodnutí a nevzniká z ní povinnost k plnění. Případné poskytnutí zálohy musí soud zohlednit v konečném usnesení, kterým rozhoduje o odměně za provedené úkony soudního komisaře, o náhradě hotových výdajů a o náhradě za daň z přidané hodnoty.³³

3.2 Rozhodnutí o základu náhrady nákladů řízení

Možnost rozhodnout v konečném rozhodnutí soudu jen o základu náhrady nákladů řízení přináší § 155 odst. 1, podle kterého pokud soud rozhodl v rozhodnutí, jímž se řízení končí, jen o základu náhrady nákladů řízení, určí jejich výši samostatným usnesením. V tomto případě není při vydání konečného rozhodnutí známo zda, popřípadě v jaké výši, vzniknou účastníkům nebo státu náklady řízení. Soud rozhodne o povinnosti k náhradě nákladů řízení jen co do základu, což znamená, že uvede, zda a kterému účastníkovi přísluší plná náhrada nákladů nebo v jaké části, popřípadě v jakém poměru jsou účastníci povinni nahradit náklady

---

³¹ CHALUPA, Luboš. Právní povaha nároku na náhradu nákladů řízení. [Program] ASPI pro Windows verze 2012, aktualizace z 8. listopadu 2012 [cit. 11. listopadu 2012], ASPI ID: LIT22298CZ.

³² Nález Ústavního soudu ze dne 8. července 2010, sp. zn. I. ÚS 1283/10. Nález Ústavního soudu ze dne 26. března 2009, sp. zn. III. ÚS 892/08.

³³ FIALA, Roman. In DRÁPAL, Ljubomír (ed). *Občanský soudní řád I. § 1-200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1022 (§ 151a).

státu. Výši nákladů pak určí soud samostatným usnesením, poté co vzniknou a bude známa jejich přesná výše.³⁴ Nákladový výrok pak při postupu dle § 155 odst. 1 bude znít například takto: „Žalovaný je povinen nahradit žalobci náklady řízení v plné výši (ve výši jedné čtvrtiny a podobně); výše této náhrady bude uvedena v samostatném usnesení”.

Ustanovení § 155 odst. 1 je třeba odlišit od situace dle § 151 odst. 4, který umožňuje, aby soud určil výši nákladů až v písemném vyhotovení rozhodnutí. Tento odstavec pokrývá případy, kdy při vydání konečného rozhodnutí není přesná výše nákladů známa, zejména z důvodu komplikovaného výpočtu, nebo kdy by vyčíslení nákladů prodlužovalo okamžik vydání rozhodnutí ve věci samé. Soud při vyhlášení konečného rozhodnutí pouze uvede, který účastník má nárok na plnou nebo částečnou náhradu nákladů řízení, popřípadě v jakém poměru jsou účastníci povinni nahradit náklady řízení státu. Konkrétní výši nákladů pak určí předseda senátu až v písemném vyhotovení rozhodnutí. V tomto případě je ale soudu znám rozsah nákladů, o nichž má být rozhodnuto.

Nelze ale ustanovení § 151 odst. 4 vykládat tím způsobem, že by mohla ve sporu úspěšná strana po vyhlášení rozhodnutí ještě doplnit podklady nutné k rozhodnutí o nákladech řízení. Protistrana musí mít totiž možnost se vždy k těmto podkladům vyjádřit, proto musí účastník doložit všechny podklady ohledně jemu vzniklých hotových výdajů ještě před vyhlášením rozhodnutí. K později předloženým podkladům nemůže brát soud zřetel a nemůže tedy přisoudit náhradu nákladů, ke kterým se vztahují.³⁵

Již v rozhodnutí, kterým si soud vyhradí určení výše náhrady nákladů řízení až v písemném vyhotovení rozhodnutí, musí být ale stanoveno, kdo, vůči komu, v jakém poměru a rozsahu je povinen nahradit náklady.³⁶

Při postupu dle § 151 odst. 4 nevydává soud žádné zvláštní usnesení, kterým by rozhodoval o nákladech řízení. Při vyhlášení výroku předseda senátu pouze uvede, kdo je povinen k náhradě nákladů řízení a konkrétní výši pak vyčíslí až v písemném vyhotovení rozhodnutí. Rozdíl se tak projeví jen mezi tím, co bylo vyhlášeno a tím co je uvedeno v písemném nebo elektronickém vyhotovení. Při vyhlášení tak uvede předseda senátu něco v tomto smyslu: „Žalovaný je povinen zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení částku, jak bude uvedena v písemném vyhotovení rozsudku (usnesení), a to do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku (usnesení)”. Ve vyhotovení rozhodnutí však již bude uvedeno, že žalovaný je

---

³⁴ PUTNA, Mojmir. In DRÁPAL, Ljubomir (ed). *Občanský soudní řád I. § 1-200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1010, 1013 (§ 151).

³⁵ VRCHA, Pavel. Několik poznámek k rozhodování o nákladech řízení (zejména před soudy prvního stupně). *Soudní rozhledy*, 2002, roč. 8, č. 7, s. 239, 240.

³⁶ JAVŮRKOVÁ, Naděžda. In DAVID, Ludvík (ed). *Občanský soudní řád. Komentář. I. díl, (§1 až 200za)*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 664 (§ 151).

povinen zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení X Kč, tedy bude zde uvedena konkrétní částka.³⁷

3.3 Doplnující usnesení

O nákladech řízení je soud povinen rozhodnout v rozhodnutí, jímž se u něho řízení končí. Může ale nastat situace, že soud o náhradě nákladů řízení opomene rozhodnout. V takovém případě se naskýtá řešení dle § 166, který umožňuje vydání doplňujícího rozhodnutí. Paragraf 166 hovoří o případech, kdy soud nerozhodl v rozsudku o některé části předmětu řízení, o nákladech řízení nebo o předběžné vykonatelnosti. Přestože se v ustanovení hovoří o rozsudku, lze tento paragraf přiměřeně použít i na usnesení, jak vyplývá z § 167 odst. 2. U platebního rozkazu, elektronického platebního rozkazu, směnečného a šekového platebního rozkazu a evropského platebního rozkazu lze přistoupit k doplnění pouze v případě, že soud nerozhodl o náhradě nákladů řízení.

Právní úprava § 166 vylučuje možnost napadnout odvoláním nevydání příslušného rozhodnutí ve výroku rozsudku. Pokud tedy účastník řízení v podání namítá, že soud nerozhodl o některé části předmětu řízení, o nákladech řízení nebo o předběžné vykonatelnosti, půjde, bez ohledu na označení, o návrh na doplnění rozsudku.³⁸

K doplnění rozhodnutí může dojít jak na návrh, tak i bez návrhu. K návrhu je oprávněn především účastník řízení, ale i vedlejší účastník, případně státní zastupitelství a Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových, pokud vstoupili do řízení (§ 35 a 35a). Návrh na doplnění musí být podán do 15 dnů od doručení rozhodnutí. Tato lhůta je nezávislá na právní moci i vykonatelnosti daného rozhodnutí, jak vyplývá z § 166 odst. 3, takže k doplnění může dojít i poté, co nabude právní moci. V patnáctidenní lhůtě musí být návrh podán, neznamena to ale, že v této lhůtě musí soud rozhodnout. K doplnění rozhodnutí může soud přistoupit i z vlastní iniciativy. Bez návrhu může soud doplnit rozhodnutí, dokud se nestane pravomocným. Do doby, než nabude rozhodnutí právní moci, musí soud rozhodnout o doplnění, není však třeba v této době rozhodnutí doručit.³⁹

---

³⁷ PUTNA, Mojmir. In DRÁPAL, Ljubomir (ed). *Občanský soudní řád I. § 1-200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1010, 1013, 1014 (§ 151).

³⁸ DRÁPAL, Ljubomir. In DRÁPAL, Ljubomir (ed). *Občanský soudní řád I. § 1-200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1126 (§ 166).

³⁹ LAVICKÝ, Petr. In DAVID, Ludvík (ed). *Občanský soudní řád. Komentář. I. díl, (§1 až 200za)*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 776 (§ 166).

K doplnění rozhodnutí může dojít i z podnětu odvolacího soudu. Pokud totiž odvolací soud zjistí, že soud prvního stupně nerozhodl o nákladech řízení, může mu ještě před rozhodnutím o odvolání nařídit, aby své rozhodnutí doplnil (§ 222 odst. 2).

Po uplynutí lhůty pro doplnění rozhodnutí o výrok o nákladech řízení již nelze o těchto nákladech dodatečně rozhodnout. Výrok o nákladech řízení má totiž základ výlučně v procesním právu, a proto lze o nákladech rozhodovat pouze v řízení, v němž vznikly.⁴⁰ K tomu se vyjádřil i Ústavní soud, který uvedl: „Ustanovení § 166 umožňuje soudu vydat doplňující rozhodnutí mimo jiné i o nákladech řízení, toliko však do doby, než rozhodnutí ve věci nabude právní moci. Pokud soud v této lhůtě opomene rozhodnout o nákladech řízení, které dosud vynaložil v průběhu řízení soud, resp. stát, je dodatečné stanovení povinnosti účastníka řízení k náhradě těchto nákladů vyloučeno. Takový postup je totiž v rozporu s čl. 2 odst. 2, čl. 4 odst. 1 LZPS a v konečném důsledku zasahuje do vlastnického práva účastníka řízení garantovaného čl. 11 odst. 1 LZPS. Nelze totiž připustit, aby měl stát, pokud jde o náhradu vynaložených nákladů v soudním řízení, výhodnější postavení než kterýkoliv z účastníků řízení, jenž se může domáhat dodatečného stanovení povinnosti k úhradě nákladů pouze ve lhůtách podle o.s.ř.“⁴¹

O doplnění rozhodnutí o výrok o nákladech řízení se rozhoduje formou usnesení. Rovněž v případě, že je návrh podán opožděně nebo je nedůvodný, zamítne jej soud usnesením. K vydání usnesení je příslušný soud, který neúplně rozhodnutí vydal a rozhoduje ve stejném složení, v jakém rozhodoval v původním řízení. K doplnění rozhodnutí o nákladový výrok není třeba nařizovat jednání. I doplňující usnesení musí obsahovat výrok o náhradě nákladů řízení, které vznikly v souvislosti s jeho vydáním, ledaže by byla účastníkem řízení jediná osoba.⁴²

3.4 Separace nákladů řízení

Separace nákladů je upravena v § 147 a 148 odst. 2. Podle § 147 může soud uložit účastníku řízení, jeho zástupci, svědkům, fyzickým osobám uvedeným v § 126a, znalcům, tlumočnickům nebo těm, kteří při dokazování měli nějakou povinnost, aby nahradili náklady řízení, které zavinili a které by jinak nebyly vznikly. Účastníkům a jejich zástupcům může soud přikázat i úhradu nákladů vzniklých náhodou, která se jim přihodila.

---

⁴⁰ Tamtéž s. 778.

⁴¹ Nález Ústavního soudu ze dne 11. dubna 2004, sp. zn. I. ÚS 672/03.

⁴² DRÁPAL, Ljubomír. In DRÁPAL, Ljubomír (ed). *Občanský soudní řád I. § 1-200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1127 (§ 166).

Zaviněním je třeba rozumět porušení procesních povinností stanovených zákonem i uložených na základě zákona soudem, pokud k němu došlo alespoň z nedbalosti.⁴³ Půjde například o případy, kdy se svědek nebo účastník nedostaví bez náležité omluvy k jednání, při kterém měli být vyslechnuti, ačkoli byli řádně předvoláni, nebo se k jednání nedostaví tlumočník, znalec se nedostaví k ohledání nemovitosti. Lze sem ale zařadit i situaci, kdy žalobce nevezme žalobu zpět ihned poté, co žalovaný v průběhu řízení uhradil žalovanou pohledávku. Prodlením žalobce mohou vzniknout žalovanému zbytečné náklady a má tak právo na jejich náhradu.⁴⁴ Náhoda představuje nezaviněnou událost jako je například nemoc, úraz, autonehoda. Podmínkou pro separaci ale vždy je, že náklady vzniklé zaviněním nebo náhodou daných osob měly za následek vynaložení zbytečných nákladů. Nebude sem tedy spadat případ, kdy se účastník sice nedostaví na základě předvolání k výslechu, ale při jednání byly provedeny jiné důkazy a jednání bylo odročeno za účelem provedení dalších důkazů.⁴⁵

Mezi případy separace se řadí i rozhodování o nákladech státu podle § 148 odst. 2. Soud může na základě tohoto paragrafu uložit svědkům, fyzickým osobám uvedeným v § 126a, znalcům, tlumočnickům nebo těm, kteří při dokazování měli nějakou povinnost, aby nahradili státu náklady řízení, které by jinak nebyly vznikly, jestliže je zavinili.

O nákladech řízení podle § 147 a 148 odst. 2 nerozhoduje soud podle výsledku řízení, ale odděleně od ostatních nákladů, proto se hovoří o separaci nákladů. Uplatňuje se tak zde výjimka z obecné zásady, že soud rozhoduje o nákladech řízení v rozhodnutí, jímž se řízení končí. O těchto nákladech může soud sice rozhodnout až v konečném rozhodnutí, pravidlem ale bude rozhodnutí již v průběhu řízení. Soud vydá usnesení, kterým uloží náhradu těchto nákladů ihned poté, co vznikly.

Neboť formulace zákona v § 147 a 148 odst. 2 zní, že soud "může" uložit náhradu nákladů účastníkům a státu, je vhodné, aby účastníci nebo jejich zástupci, kteří se ocitnou v situaci, na kterou uvedená ustanovení dopadají, upozornili na tento stav soud.⁴⁶

K separaci nákladů lze přistoupit nejen ve sporném řízení, ale i řízení nesporném, kde nelze hovořit o úspěchu stran, protože separace je nezávislá na výsledku řízení. Lze ji použít

---

⁴³ Zaviněním se tu nerozumí okolnost vedoucí k zastavení řízení. Pokud totiž některý z účastníků zaviní, že řízení musí být zastaveno, rozhoduje soud o nákladech řízení dle speciálního ustanovení § 146 odst. 2.

Zavinění nelze spatřovat ani v tom, že účastníkem podané odvolání nebylo soudem shledáno důvodným (PUTNA, Mojmir. In DRÁPAL, Ljubomir (ed). *Občanský soudní řád I. § 1-200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 996 (§ 148).)

⁴⁴ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 9. září 1997, sp. zn. 2 Cmo 373/1995.

⁴⁵ PUTNA, Mojmir. In DRÁPAL, Ljubomir (ed). *Občanský soudní řád I. § 1-200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 994 (§ 147).

⁴⁶ VRCHA, Pavel. K § 137 o.s.ř. Náklady řízení. [Program] ASPI pro Windows verze 2012, aktualizace z 8. listopadu 2012 [cit. 11. listopadu 2012], ASPI ID: LIT27347CZ.

též v případě, že bude řízení skončeno i jinak než vydáním meritorního rozhodnutí, tedy při zastavení řízení nebo odmítnutí žaloby, jelikož i zde mohou vzniknout tyto zbytečné náklady.

3.5 Rozhodování o nákladech řízení u opravných prostředků

Rozhodování o nákladech řízení není jen záležitostí soudu prvního stupně. Náklady řízení vznikají také v rámci řízení o opravných prostředcích a i s těmito náklady se musí soud vypořádat. Na meritorním rozhodnutí pak v zásadě záleží, zda bude o těchto nákladech rozhodovat soud prvního stupně nebo soud, který se zabývá projednáním opravného prostředku.

3.5.1 Rozhodnutí o nákladech odvolacího řízení

Pro rozhodování o nákladech řízení v odvolacím řízení se na základě odkazu v § 224 odst. 1 použijí přiměřeně ustanovení upravující náklady řízení před soudem prvního stupně. Odvolací soud tedy bude při rozhodování o nákladech řízení vycházet z § 137-151a.

Obdobně se tak uplatní i v rámci odvolacího řízení zásada, že soud rozhoduje o nákladech řízení i bez návrhu v rozhodnutí, kterým se u něho řízení končí. Odvolací soud může rovněž použít všechny zásady uplatňované při rozhodování o nákladech řízení. Při použití zásady úspěchu ve věci je třeba při posuzování úspěšnosti odvolatele vycházet ze srovnání obsahu odvolání, tedy toho, čeho se odvolatel domáhal, a rozhodnutí odvolacího soudu. V úvahu přichází také použití zásady zavinění. Pokud některý z účastníků zaviní zastavení řízení, například odvolatel vezme podané odvolání zpět, je povinen nahradit druhému účastníku vzniklé náklady. Pokud by ale odvolatel vzal odvolání zpět pro chování žalovaného, vznikne právo na náhradu nákladů jemu. Při odmítnutí odvolání je odvolatel povinen nahradit náklady ostatním účastníkům. Podle § 146 odst. 2 bude odvolací soud postupovat i v případě že odvoláním napadené rozhodnutí zruší a řízení zastaví.⁴⁷

Pokud odvolací soud svým rozhodnutím potvrdí rozhodnutí soudu prvního stupně, rozhodne také o nákladech odvolacího řízení. V případě, že odvolací soud změni napadené rozhodnutí, musí rozhodnout nejen o nákladech odvolacího řízení, ale znovu i o nákladech řízení u soudu prvního stupně. To vyplývá nejen z § 224 odst. 2 ale také z logiky věci. Pokud odvolací soud změni napadené meritorní rozhodnutí, je třeba upravit i výrok o nákladech

---

⁴⁷ JAVŮRKOVÁ, Naděžda. In DAVID, Ludvík (ed). *Občanský soudní řád. Komentář. II. díl, (201 až 386)*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 1171, 1172 (§ 224).

řízení, neboť se změni kritéria, podle kterých se o nákladech řízení rozhoduje. Zároveň jde o konečné rozhodnutí, a proto je třeba vyřešit otázku nákladů řízení před soudem odvolacím.

Zruší-li odvolací soud napadené rozhodnutí a vrátí věc soudu prvního stupně k dalšímu řízení nebo ji postoupí příslušnému soudu, pak podle § 224 odst. 3 nerozhoduje o nákladech řízení. Jde o to, že řízení vlastně ještě není skončeno, a tak rozhodne o náhradě nákladů řízení, včetně řízení odvolacího, soud prvního stupně v novém rozhodnutí ve věci. Pokud odvolací soud rozhodne o postoupení věci správnímu nebo jinému orgánu poté, co zastavil řízení pro nedostatek pravomoci soudu podle § 104, rozhodne také o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů.⁴⁸

3.5.2 Rozhodnutí o nákladech dovolacího řízení

V rámci právní úpravy dovolání v o.s.ř. nenajdeme speciální ustanovení o nákladech řízení u dovolacího soudu (s výjimkou § 243d odst. 1⁴⁹). Podle § 243b odst. 5 se pro dovolací řízení použije obdobně § 224 odst. 1, který nám říká, že ustanovení o nákladech řízení před soudem prvního stupně platí přiměřeně i pro odvolací řízení.⁵⁰ Z toho dle mého názoru vyplývá, že i na rozhodování o nákladech dovolacího řízení se použije obdobně obecná úprava nákladů řízení vymezená v § 137 až 151a. Uplatní se tak i zde pravidlo, podle kterého soud rozhoduje o nákladech řízení i bez návrhu v rozhodnutí, kterým se u něho řízení končí.

Dovolací soud nebude rozhodovat o nákladech řízení, pokud zruší rozhodnutí odvolacího soudu nebo soudu prvního stupně. V takovém případě rozhodne o náhradě nákladů řízení, včetně řízení dovolacího, soud, jemuž byla věc vrácena v novém rozhodnutí o věci.⁵¹ Dovolací soud totiž nerozhoduje o nákladech dovolacího řízení, pokud dovoláním napadené rozhodnutí není rozhodnutím, kterým se řízení končí a pokud řízení nebylo již dříve skončeno.⁵²

Pokud Nejvyšší soud zruší rozhodnutí soudu odvolacího i soudu prvního stupně a řízení zastaví, popřípadě postoupí věc orgánu, do jehož pravomoci náleží, je povinen rozhodnout o nákladech nejen dovolacího řízení, ale i o nákladech vzniklých v předchozích řízeních.

---

⁴⁸ Tamtéž s. 1172.

⁴⁹ Po novele provedené zákonem č. 404/2012 Sb. se jedná o § 243g.

⁵⁰ Zákon č. 404/2012 Sb. mění § 243b, který přímo uvádí, že pro dovolací řízení platí, až na zákonem stanovené výjimky, přiměřeně ustanovení o řízení před soudem prvního stupně.

⁵¹ § 243d odst. 1.

Odvolací soud (soud prvního stupně) tak bude rozhodovat o nákladech odvolacího řízení (soud prvního stupně také o nákladech řízení před soudem prvního stupně), o nákladech dovolacího řízení a nákladech, které vzniknou v dalším řízení po zrušení rozhodnutí Nejvyšším soudem. O těchto nákladech rozhodne jako celku jediným výrokem. (Jakšič, Vít. In DAVID, Ludvík (ed). *Občanský soudní řád. Komentář. II. díl, (§ 201 až 386)*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 1273 (§ 243d).)

⁵² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. července 2002, sp. zn. 20 Cdo 970/2001.

Rozhodnutím o zastavení řízení se totiž řízení končí a zároveň dochází ke zrušení nákladových výroků vydaných v řízení před soudem prvního stupně a soudem odvolacím.⁵³

O nákladech dovolacího řízení bude dovolací soud rozhodovat, pokud dovoláním napadené rozhodnutí shledá jako správné, a proto dovolání zamítne nebo pokud dovolání ze zákonem stanovených důvodů odmítne. O.s.ř. ve znění zákona č. 404/2012 Sb. nově umožňuje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu změnil. I v takovém případě bude namísto, aby sám rozhodl o nákladech řízení.

3.5.3 Rozhodnutí o nákladech řízení u žaloby pro zmatečnost a žaloby na obnovu řízení

Na rozhodování o nákladech řízení u žaloby pro zmatečnost a žaloby na obnovu řízení se také použije obecná úprava nákladů řízení vymezená v § 137-151a, neboť v těchto řízeních platí na základě § 235a odst. 2 přiměřeně ustanovení o řízení v prvním stupni. Soud bude tedy rozhodovat o nákladech řízení v rozhodnutí, kterým se řízení u něho končí. Pokud dojde k zamítnutí žaloby, rozhodne soud jen o nákladech řízení o žalobě pro zmatečnost nebo o žalobě na obnovu řízení.

Na rozhodování o nákladech řízení v novém rozhodnutí o věci dopadá § 235i. Na základě tohoto ustanovení rozhodne soud v novém rozhodnutí o věci o nákladech původního řízení, řízení o žalobě pro zmatečnost a nového řízení po zrušení původního rozhodnutí. Skutečnost, že soud bude rozhodovat o nákladech v novém rozhodnutí, však neznamená, že o nich bude rozhodovat izolovaně od nákladů původního řízení. Náklady řízení o žalobě tvoří součást všech nákladů, jež v obou řízeních vznikly, a pro náhradový režim představuje rozhodující rámec výsledek původního řízení.⁵⁴ Pokud soud na základě podané žaloby pro zmatečnost zruší napadené rozhodnutí z důvodů vymezených v § 235e odst. 2 věta druhá a zastaví řízení, pak dle 235i odst. 2 rozhodne o nákladech původního řízení a řízení o žalobě, protože po zrušení rozhodnutí nenásleduje nové řízení a jde o rozhodnutí, kterým se řízení končí.⁵⁵

V případě žaloby na obnovu řízení bude soud rozhodovat o nákladech původního řízení, řízení o žalobě a řízení obnoveného za situace, že po povolení obnovy a projednání návrhu rozhodnutí ve věci samé změní. Pokud však shledá soud rozhodnutí věcně správným a

---

⁵³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. července 2002, sp. zn. 20 Cdo 970/2001: „V usnesení o zastavení řízení jen pro část uplatněného nároku nerozhoduje soud o náhradě nákladů řízení.”

⁵⁴ Usnesení Ústavního soudu ze dne 24. října 2006, sp. zn. III. ÚS 174/06.

⁵⁵ JAVŮRKOVÁ, Naděžda. In DAVID, Ludvík (ed). *Občanský soudní řád. Komentář. II. díl, (§201 až 386)*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 1209 (§ 235i).

zamítne návrh na jeho změnu, zůstává původní rozhodnutí v platnosti. Proto bude soud rozhodovat jen o náhradě nákladů řízení o žalobě a řízení obnoveného.⁵⁶

---

⁵⁶ Tamtéž s. 1208.

4. Právní moc rozhodnutí o nákladech řízení

Právní moc představuje samostatný procesní institut, který je spojen se skončením občanského soudního řízení. Právní moc je jednotná, ale můžeme rozlišovat dvě její stránky, jež představují vlastně různé účinky, které jsou s tímto institutem spojeny – právní moc formální a materiální.

4.1 Formální právní moc

Formální právní moc představuje konečnost rozhodnutí, tedy stav, kdy již nelze rozhodnutí napadnout řádným opravným prostředkem. Pokud má rozhodnutí o nákladech řízení vždy formu usnesení, tedy i když je součástí rozsudku, mělo by se podle mě při určování jeho právní moci postupovat dle ustanovení platných pro usnesení. Jedná se vlastně jen o teoretický problém, který navazuje na problematiku určení formy rozhodnutí o nákladech řízení. Praktické důsledky to nemá žádné, protože právní moc rozsudku i usnesení se posuzuje podle stejného ustanovení. Formální právní moc rozsudku je upravena v § 159. Zákon neobsahuje zvláštní ustanovení, které by se zabývalo právní mocí usnesení, proto se na základě § 167 odst. 2 použije § 159 i pro tuto formu rozhodnutí. Podle tohoto paragrafu nabývá rozhodnutí právní moci za splnění dvou předpokladů – bylo řádně doručeno a nelze ho již napadnout odvoláním.

Doručení musí být platné, což znamená, že musí proběhnout dle zákona. Problematika doručení je obsažena v § 45 a násl.⁵⁷ V případě doručení podle mě nevzniká žádný problém ohledně formy rozhodnutí. Pokud bude výrok o nákladech řízení součástí rozsudku, je třeba správnost doručení posuzovat dle ustanovení o rozsudku, pokud bude vydáno samostatné usnesení, bude se jeho doručení posuzovat dle ustanovení platných pro usnesení. Rozsudek se doručuje vždy. Z usnesení se na základě § 168 odst. 2 doručují pouze ta, proti kterým je přípustné odvolání nebo dovolání nebo pokud je to třeba pro vedení řízení anebo se daným usnesením ukládá nějaká povinnost. Usnesením o nákladech řízení se ukládá účastníkům povinnost a zároveň je proti němu i přípustné odvolání, z čehož vyplývá, že je třeba ho řádně doručit.

---

⁵⁷ Doručování se podrobněji nevěnuji, neboť tato problematika není předmětem mé práce, a proto to nepovažuji za účelné.

Druhou podmínkou nabytí formální právní moci rozhodnutí, která musí být naplněna současně, je absence možnosti podat odvolání. Při posuzování této skutečnosti je třeba podle mě, v případě rozhodnutí o nákladech řízení v konečném rozsudku, přistupovat k oběma výrokům samostatně. Proti meritornímu výroku nemusí být totiž odvolání přípustné,⁵⁸ zatímco proti výroku o nákladech řízení ano. Nebo může být odvoláním napaden pouze výrok o nákladech řízení a meritorní výrok tak může nabýt právní moci.

V rámci zkoumání možnosti napadnout rozhodnutí odvoláním může nastat několik situací. Předně je třeba rozlišovat, zda jde o rozhodnutí soudu prvního stupně nebo soudu odvolacího či dovolacího. Proti rozhodnutí odvolacího ani dovolacího soudu není odvolání přípustné, takže nabývají právní moci již dnem doručení. Pokud půjde o rozhodnutí soudu prvního stupně, může nastat řada možností. V případě, že se jedná o rozhodnutí, proti kterému není odvolání přípustné, stává se pravomocným dnem doručení. Rozhodnutí, proti kterému je odvolání přípustné, nabývá právní moci marným uplynutím lhůty k odvolání. Sem bude spadat i usnesení, kterým bylo rozhodnuto o náhradě nákladů řízení, neboť je proti němu odvolání přípustné. Lhůta k podání odvolání činí dle zákona 15 dní a běží ode dne následujícího po doručení. Za předpokladu, že se účastníci vzdají svého práva podat odvolání po doručení rozhodnutí, nabude rozhodnutí právní moci dnem, kdy toto vzdání se odvolání dojde soudu. Pokud by se tohoto práva vzdali ještě před doručením rozhodnutí, stane se pravomocným již dnem doručení. V případě, že by odvolání bylo podáno, ale účastník jej vzal zpět, nastane právní moc dnem následujícím po uplynutí odvolací lhůty, tedy tak, jako by odvolání nebylo podáno.

Nutno dodat, že odvolání nemusí směřovat proti celému rozhodnutí, ale i jen proti některému výroku. V případě, že bude odvoláním napaden pouze výrok o nákladech řízení, nemá tato skutečnost vliv na právní moc ostatních výroků obsažených ve stejném rozhodnutí, které tak mohou nabýt právní moci, jak vyplývá z § 206 odst. 3.

Zpravidla nebude rozhodnutí doručeno všem oprávněným subjektům ve stejný den. Rozhodnutí proto nabude právní moci jako celek toho dne, kdy bylo doručeno nebo uplynula odvolací lhůta poslednímu z oprávněných subjektů.

Speciální úpravu najdeme u platebního rozkazu. Platební rozkaz, proti kterému nebyl podán odpor, má podle § 174 odst. 1 účinky pravomocného rozsudku. To znamená, že platební rozkaz nabývá právní moci uplynutím lhůty k podání odporu. Lhůta činí podle § 172 odst. 1 15 dnů a počítá se od doručení platebního rozkazu. Výrok o nákladech řízení obsažený

---

⁵⁸ Bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 10 000 Kč. (Podrobněji pak rozebírám přípustnost odvolání v kapitole 7.1.)

v platebním rozkaze lze napadnout samostatně odvoláním. Lhůta k jeho podání činí také 15 dnů a počítá se od doručení platebního rozkazu, v kterém je nákladový výrok obsažen. Pokud tedy nebude odvolání podáno, nabude výrok o nákladech řízení právní moci ve stejný okamžik jako samotný platební rozkaz. To samé bude platit na základě obdobného užití § 174 i pro elektronický platební rozkaz.

Odlišná je ale situace u směnečného a šekového platebního rozkazu. Zákon zde upravuje jako opravný prostředek námitky, které se ale podávají v třídní lhůtě, počítané od doručení. Pokud nebudou námitky podány včas nebo je žalovaný vezme zpět, pak má směnečný (šekový) platební rozkaz účinky pravomocného rozsudku. Z § 175 tak plyne, že směnečný (šekový) platební rozkaz nabývá právní moci marným uplynutím třídní lhůty k podání námitek. Tento závěr bývá aplikován na směnečný (šekový) platební rozkaz jako celek, tedy včetně výroku o nákladech řízení. Takový závěr je ale podle mě nesprávný vzhledem k tomu, že § 175 odst. 6 umožňuje podat odvolání jen proti výroku o nákladech řízení. Zákon nestanoví v tomto případě žádnou speciální lhůtu k podání odvolání, proto se použije odvolací lhůta stanovená v § 204. Odvolání se tak podává do 15 dnů od doručení rozhodnutí. Výrok o nákladech řízení přece nemůže nabýt právní moci uplynutím třídní lhůty k podání námitek, když je proti němu přípustné odvolání a to se podává ve lhůtě patnáctidenní. Rozhodnutí je v právní moci, pokud bylo doručeno a nelze jej napadnout odvoláním. Po uplynutí třídní lhůty k podání námitek však ještě nemůžeme mít jistotu, zda nebude výrok o nákladech řízení napaden odvoláním, protože k učinění tohoto procesního úkonu zbývá účastníkům řízení ještě 12 dní. Podle mě tedy může výrok o nákladech řízení nabýt právní moci až uplynutím odvolací lhůty.⁵⁹

4.2 Materiální právní moc

Materiální právní moc je upravena v § 159a a vyjadřuje závaznost a nezměnitelnost rozhodnutí. Závaznost se vztahuje k výroku rozhodnutí a vyjadřuje, že každý, na kterého se rozhodnutí vztahuje, se musí chovat v souladu s příkazem obsaženým ve výroku. Na všechna usnesení se na základě aplikace § 167 odst. 2 použije přiměřeně § 159a odst. 1 a na usnesení, kterými se rozhoduje ve věci samé, lze přiměřeně použít i § 159a odst. 2, 4, 5.⁶⁰

---

⁵⁹ Novela o.s.ř. provedená zákonem č. 404/2012 Sb. prodlužuje lhůtu k podání námitek na 8 dní. Tato skutečnost však nemění nastíněnou problematiku, neboť lhůta k podání odvolání proti nákladovému výroku zůstává patnáctidenní.

⁶⁰ DRÁPAL, Ljubomír. In DRÁPAL, Ljubomír (ed). *Občanský soudní řád I. § 1-200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1129 (§ 152).

Objektivní meze závaznosti jsou dány předmětem řízení, který je určen již v petitu žaloby a vyjádřen ve výroku rozhodnutí. Ohledně subjektivní meze závaznosti platí základní zásada, že výrok pravomocného rozhodnutí, a to platí pro rozsudek i usnesení, je závazný jen pro účastníky řízení (§ 159a odst. 1).⁶¹

Ve stejném rozsahu v jakém je výrok závazný pro účastníky řízení, popřípadě jiné osoby, je závazný také pro všechny orgány. Závaznost se zde ale projevuje v jiném smyslu. Zatímco pro účastníky znamená, že jsou povinni se řídit obsahem výroku, u orgánů jde o závaznost ve smyslu prejudiciálním. Pokud tedy bude rozhodnutí orgánu záviset na posouzení otázky, která již byla pravomocně vyřešena v jiném řízení, je povinen orgán z tohoto rozhodnutí vycházet a nesmí si již danou otázku posuzovat sám. Za orgány uvedené v § 159a odst. 4 je přitom třeba považovat nejen soudy, ale i správní úřady a jiné orgány veřejné moci.

Druhou stránku materiální právní moci představuje nezměnitelnost, vyjádřená v § 159a odst. 5. Jakmile již bylo o věci jednou pravomocně rozhodnuto, nemůže být projednána znovu. Jde tedy o tzv. překážku věci pravomocně rozhodnuté,⁶² která patří mezi neodstranitelné podmínky řízení a vede k zastavení řízení. Pro naplnění této překážky přitom musí být dána současně jak totožnost účastníků, tak totožnost předmětu řízení. Totožnost účastníků bude dána i u právních nástupců účastníků a považuje se za nerozhodné, zda jejich procesní postavení je oproti původnímu řízení stejné nebo se liší. Tam, kde zákon rozšiřuje závaznost rozhodnutí i na další osoby než účastníky řízení, je dána překážka *rei iudicatae*, jestliže jde v novém řízení o tentýž nárok nebo stav, o kterém již bylo pravomocně rozhodnuto a týká se stejného předmětu řízení. O tentýž předmět řízení půjde za předpokladu, že tentýž nárok nebo stav vymezený žalobním petittem vyplývá ze stejných skutkových tvrzení, jimiž byl uplatněn.⁶³

Nezměnitelnost bývá spojována jen s meritorními rozhodnutími, kterými se řízení končí. Pokud tedy jde sice o konečné rozhodnutí, ale nejde zároveň o rozhodnutí o věci, neplatí překážka věci pravomocně rozsouzené a řízení je možno znovu zahájit, a to po odpadnutí překážky, pro kterou bylo zastaveno. I u nemeritorních konečných rozhodnutí lze mluvit o

---

⁶¹ Zákon může rozšířit závaznost i na další subjekty. K tomu podrobněji: DRÁPAL, Ljubomír. In DRÁPAL, Ljubomír (ed). *Občanský soudní řád I. § 1-200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1095 (§ 159a).

⁶² Používá se také termín překážka *rei iudicatae*.

⁶³ DRÁPAL, Ljubomír. In DRÁPAL, Ljubomír (ed). *Občanský soudní řád I. § 1-200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1097 (§ 159a).

LAVICKÝ, Petr. In DAVID, Ludvík (ed). *Občanský soudní řád. Komentář. I. díl, (§1 až 200za)*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 733 (§ 159a): „Bez zřetele k věcné nesprávnosti takového postupu nejde o překážku věci rozsouzené, jestliže soud poté, co již pravomocně rozhodl o nákladech řízení, rozhodl v téže věci o nákladech řízení, jež stejným účastníkům vznikly po datu vydání prvního rozhodnutí“.

jejich nezměnitelnosti v tom smyslu, že ohledně předmětu, jehož se týkají, nelze vydat jiné rozhodnutí, které by je vylučovalo.⁶⁴ Také v komentáři se setkáme názorem, že § 159a odst. 5 se uplatní pouze u usnesení, kterými se rozhoduje ve věci samé.⁶⁵ Rozhodnutí o nákladech řízení nelze považovat za meritorní rozhodnutí, a tak by se zdálo, že rozhodnutím o nákladech řízení nemůže být založena překážka rei iudicatea. Podle mě je takový závěr nesprávný, neboť i pravomocné rozhodnutí o nákladech řízení brání opětovnému projednání věci. Pokud již bylo jednou o nákladech pravomocně rozhodnuto, nelze vydat další rozhodnutí, které by řešilo tytéž náklady, vzniklé mezi týmiž účastníky v jednom řízení.

Nezměnitelnost pravomocného rozhodnutí není absolutní. Zákon připouští v zájmu dosažení správnosti rozhodnutí určité případy, kdy lze rozhodnutí změnit. Ty ale představují jen přísně stanovené výjimky z upřednostňovaného principu právní jistoty. Mezi tyto výjimky patří mimořádné opravné prostředky a případy, kdy lze dosáhnout změny rozhodnutí novým návrhem na zahájení řízení (zejména půjde o změnu poměrů např. u rozhodnutí odsuzujícího k plnění v budoucnu splatných dávek, rozhodnutí o výchově nezletilých dětí).

---

⁶⁴ WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní*. 6. vydání. Praha: Linde Praha, a. s., 2011, s. 290, 291.

⁶⁵ DRÁPAL, Ljubomír. In DRÁPAL, Ljubomír (ed). *Občanský soudní řád I. § 1-200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1129 (§ 167).

5. Vykonatelnost rozhodnutí o nákladech řízení

Vykonatelnost je vlastnost každého rozhodnutí, která spočívá v možnosti jeho realizace za použití prostředků státního donucení nebo alespoň pod kontrolou státní moci. Vykonatelnost nelze zaměňovat s možností výkonu rozhodnutí podle části šesté občanského soudního řádu nebo podle exekučního řádu. Vykonatelnost je totiž vlastností každého rozhodnutí, zatímco k výkonu jsou způsobilé pouze některé z nich, a to ty, kterými se ukládá nějaká povinnost k plnění.

Opět bych řekla, že pokud má rozhodnutí o nákladech řízení povahu usnesení, mělo by se i při určování jeho vykonatelnosti postupovat dle ustanovení platných pro usnesení. Výrok o nákladech řízení je přece oddělitelný od meritorního výroku, oba výroky jsou samostatné v tom smyslu, že mohou nabýt odděleně právní moci, neboť lze odvoláním napadnout jen výrok o nákladech řízení. To jsou skutečnosti, které mě vedou k závěru, že by se i vykonatelnost výroku o nákladech řízení měla posuzovat samostatně. V případě, že je výrok o nákladech řízení součástí rozsudku, bývá ale posuzována vykonatelnost celého rozhodnutí jednotně, tedy podle ustanovení o rozsudku. Však se také ve výroku rozsudku uvádí: „Žalovaný je povinen uhradit žalobci náklady řízení do 3 dnů od právní moci rozsudku.”

Zákon nám odpověď na otázku, podle kterých ustanovení postupovat, nedává. Občanský soudní řád upravuje samostatně vykonatelnost rozsudku a vykonatelnost usnesení a vzájemnou interakci, ke které dochází právě při rozhodování o nákladech řízení, nechává nepovšimnutou. Nutno ale dodat, že zde opět nevzniká praktický rozdíl. Ať už se bude vykonatelnost posuzovat dle ustanovení platných pro rozsudek nebo usnesení, dojdeme ke stejnému časovému okamžiku, jak vyplývá z dalšího textu.

Vykonatelnost rozsudku je upravena v § 160 – 162. Okamžik nabytí vykonatelnosti se u rozsudku liší podle toho, zda je jím ukládána povinnost k plnění nebo nějaká jiná povinnost. Pokud není v rozsudku uložena povinnost k plnění, je podle § 161 odst. 2 vykonatelný, jakmile nabude právní moci. Rozsudek, kterým se ukládá povinnost k plnění, se stane podle § 161 odst. 1 vykonatelným uplynutím lhůty k plnění. Tzv. pariční lhůta vyplývá z § 160 odst. 1. Podle tohoto ustanovení je třeba povinnost splnit do 3 dnů a jde-li o vyklizení bytu do 15 dnů.⁶⁶ V obou případech se lhůta počítá od právní moci rozsudku.

Jelikož § 171 obsahuje vlastní úpravu vykonatelnosti usnesení, je vyloučena podpůrná aplikace ustanovení o vykonatelnosti rozsudku (§ 161 a 162). Na základě § 167 odst. 2 lze ale

---

⁶⁶ Soud může určit i delší lhůtu nebo stanovit plnění ve splátkách.

použit ustanovení § 160 o délce pariční lhůty. Občanský soudní řád nebo i zvláštní právní předpisy upravují v některých případech vykonatelnost usnesení odlišně od § 171. V těchto případech má pak přednost tato speciální úprava.⁶⁷ I u usnesení se liší okamžik nabytí vykonatelnosti podle toho, zda je jím ukládána povinnost k plnění, či nikoliv.

Usnesení ukládající povinnost k plnění se stává vykonatelným uplynutím lhůty k plnění, která počíná běžet od doručení usnesení. U usnesení, kterým se ukládá něco jiného než povinnost k plnění, je vykonatelnost odvislá od formy, jakou se usnesení sděluje adresátům. Pokud jde o usnesení, které se dle § 168 odst. 2⁶⁸ doručuje, stává se vykonatelným okamžikem doručení. Usnesení, které se dle zákona nedoručuje, ale soud jej vyhlásil, se stává vykonatelným již samotným vyhlášením. Pokud jde o usnesení, které se nedoručuje ani nevyhlašuje, nabývá vykonatelnosti již vyhotovením.

Z § 171 odst. 3 vyplývá, že zákon nebo soud může určit, že se bude vykonatelnost usnesení odvíjet od jeho právní moci.⁶⁹ To platí jak pro usnesení ukládající povinnost k plnění, kde bude pariční lhůta běžet nikoliv od doručení, ale až od právní moci, tak pro všechna ostatní usnesení, kde nastane vykonatelnost současně s právní mocí. Soud může takto odložit vykonatelnost jen výjimečně, kdy se mu to bude zdát s ohledem na všechny okolnosti případu vhodné a účelné.⁷⁰ Zákon stanoví tuto výjimku u rozhodnutí o nákladech řízení v § 151 odst. 5.

Vykonatelnost usnesení o nákladech řízení má tak svá specifika.⁷¹ Jelikož jde o usnesení ukládající povinnost k plnění, měla by lhůta k plnění běžet již od jeho doručení. Usnesení o nákladech řízení ale patří mezi zákonem stanovené výjimky, kdy je vykonatelnost usnesení vázána na jeho právní moc. Podle § 171 odst. 3 běží lhůta k plnění až od právní moci usnesení.

Domnívám se, že není tak úplně důležité, zda budeme vykonatelnost výroku o nákladech řízení posuzovat podle ustanovení platných pro rozsudek či pro usnesení. Důležité ale je, že v obou případech se uplatní stejný postup vedoucí k určení jeho vykonatelnosti. Zásadním je v tomto ohledu dle mého názoru § 151 odst. 5. Podle něj platí, že i když bylo o nákladech

---

⁶⁷ Speciálně je upravena v občanském soudním řádu vykonatelnost například u usnesení o nařízení předběžného opatření, usnesení o zápisu do obchodního rejstříku, usnesení o nařízení prodeje zástavy. Zvláštní úprava se uplatní také u některých usnesení vydávaných v konkursním, vyrovnávacím nebo insolvenčním řízení.

⁶⁸ § 168 odst. 2: „Usnesení doručí soud účastníkům, je-li proti němu odvolání nebo dovolání nebo jestliže to je třeba pro vedení řízení anebo jde-li o usnesení, kterým se účastníkům ukládá nějaká povinnost.”

⁶⁹ § 171 odst. 3: „Je-li usnesení podle zákona nebo podle rozhodnutí soudu vykonatelné až po právní moci, běží lhůta k plnění až od právní moci usnesení.”

⁷⁰ LAVICKÝ, Petr. In DAVID, Ludvík (ed). *Občanský soudní řád. Komentář. I. díl, (§1 až 200za)*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 801 (§ 171).

⁷¹ Odlišně je upravena vykonatelnost usnesení o nákladech řízení o výkon rozhodnutí. Podrobněji viz KURKA, Vladimír, DRÁPAL, Ljubomír. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Linde Praha, a. s., 2004, s. 88, 89.

řízení rozhodnuto samostatným usnesením, běží lhůta k plnění vždy až od právní moci rozhodnutí, jímž byla náhrada nákladů řízení přiznána. Ať už je tedy nákladový výrok součástí konečného rozsudku, kterým bylo rozhodnuto ve věci samé, nebo bylo o náhradě nákladů rozhodnuto samostatným usnesením (např. dle § 147), běží lhůta k zaplacení náhrady nákladů řízení od právní moci rozhodnutí, kterým byla náhrada nákladů přiznána. Pokud bude tedy vydáno samostatné usnesení o nákladech řízení, začne běžet pariční lhůta až poté, co toto usnesení nabude právní moci. Rovněž v případě, že soud stanoví předběžnou vykonatelnost rozsudku, bude běžet lhůta ke splnění uložené povinnosti k náhradě nákladů řízení až od jeho právní moci.⁷² Vždy tak platí jednotné hledisko: výrok o nákladech řízení se stává vykonatelným uplynutím lhůty k plnění, která běží od právní moci.

Určitý problém může nastat za situace, kdy soud v konečném rozsudku rozhodne o nákladech řízení pouze co do základu a výši náhrady nákladů řízení určí až v samostatném usnesení. Na tento případ dopadá také § 151 odst. 5, který nám říká, že i když bylo o náhradě rozhodnuto samostatným usnesením, běží lhůta k plnění vždy až od právní moci rozhodnutí, jímž byla náhrada nákladů přiznána. Za rozhodnutí, kterým byla náhrada nákladů přiznána, se přitom v tomto případě považuje rozsudek, v kterém bylo rozhodnuto o nákladech co do základu a nikoliv usnesení, které již určuje konkrétní výši nákladů. Je totiž nesmyslné, aby se stalo vykonatelným usnesení, které určuje výši náhrady, když samotný rozsudek v kterém bylo rozhodnuto o základu, byl napaden odvoláním. V takovém případě se odkládá jeho právní moc i vykonatelnost, a jelikož může být toto rozhodnutí na základě opravného prostředku změněno, mohou se změnit i kritéria, kterými se soud řídil při rozhodování o nákladech řízení. Nakonec tak může být rozhodnuto o nákladech řízení úplně jinak nebo může být změněna jejich výše, proto by bylo nelogické, aby účastník již na základě tohoto usnesení plnil, a tak začne běžet lhůta k plnění u usnesení, kterým se určuje výše náhrady nákladů řízení, až od právní moci onoho rozsudku.

Zavádějící je pak ale situace, kdy soud vydá usnesení, kterým určí výši nákladů až po delší době a rozsudek, kterým soud rozhodl o nákladech co do základu, nebyl napaden odvoláním a nabyl tak mezi tím již právní moci. Pokud totiž podle § 151 odst. 5 běží lhůta k plnění v těchto případech od právní moci rozhodnutí, jímž byla náhrada přiznána (tedy právní moci rozsudku), nastala by zde situace, kdy lhůta k plnění u usnesení, které určilo konkrétní výši nákladů, uplynula ještě před tím, než samotné usnesení nabylo právní moci. To je ale podle mého názoru nemyslitelné. Rozhodnutí o nákladech řízení přece nemůže nabýt

---

⁷² ŠKÁROVÁ, Marta. In WINTEROVÁ, Alena (ed). *Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou*. 3. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha, a. s., 2007, s. 331 (§ 151).

vykonatelnosti dříve, než nabude právní moci. Proto bych tuto situaci vykládala tak, že když nám ustanovení říká, že lhůta k plnění běží až od právní moci rozhodnutí, jímž byla náhrada nákladů přiznána, je to bráno jako nejčasnější počátek běhu lhůty. Lhůta k plnění tedy nemůže začít běžet dřív, než rozsudek nabude právní moci, ale nic nebrání tomu, aby začala běžet později.

O nákladech řízení může být v případě, že soud opomenul o náhradě nákladů řízení rozhodnout, rozhodnuto doplňujícím usnesením dle § 166. Podle třetího odstavce tohoto ustanovení platí, že se návrh na doplnění ani vydané doplňující usnesení nedotýká právní moci ani vykonatelnosti výroků původního rozsudku, proto může k doplnění dojít i poté, co již doplňované rozhodnutí nabylo právní moci i vykonatelnosti. Soud ani nemá možnost odložit vykonatelnost tohoto rozhodnutí.

U platebního rozkazu není speciálně upravena vykonatelnost. Zákon totiž říká, že platební rozkaz, proti kterému nebyl podán odpor, má dle § 174 odst. 1 účinky pravomocného rozsudku. Platební rozkaz tedy nabývá právní moci i vykonatelnosti uplynutím patnáctidenní lhůty k podání odporu.⁷³ Právní moci a vykonatelnosti nabývá platební rozkaz jako celek, tedy včetně výroku o nákladech řízení. Což je podle mě trochu zavádějící. A to vzhledem k výše uvedenému závěru, že výrok o nákladech řízení se stává vykonatelným uplynutím lhůty k plnění, která běží od právní moci rozhodnutí. V tomto případě však prakticky nastává vykonatelnost nákladového výroku současně s jeho právní mocí. Uvedené lze ospravedlnit snad jen odkazem na § 172 odst. 1. V tomto ustanovení se mimo jiné uvádí: „...V platebním rozkazu žalovanému uloží, aby do 15 dnů od doručení platebního rozkazu žalobci zaplatil uplatněnou pohledávku a náklady řízení nebo aby v téže lhůtě podal odpor...“. Pokud se tedy žalovaný rozhodne nepodat odpor, má zaplatit náklady řízení v patnáctidenní lhůtě, počítané od doručení.

Výrok o nákladech řízení obsažený v platebním rozkaze je možné napadnout samostatně odvoláním. Pokud bude odvolání proti nákladovému výroku včas podáno, pak se jeho právní moc a vykonatelnost odkládají a právní moci a vykonatelnosti nabude pouze meritorní část platebního rozkazu.

Určité odlišnosti se uplatňují u směnečného a šekového platebního rozkazu. I zde sice platí, že směnečný a šekový platební rozkaz, proti kterému nebyly podány námitky, se stává pravomocným a vykonatelným. V případě podání námitek se však platební rozkaz neruší, ale soud pouze nařídí k jejich projednání jednání. Mimo rozsah námitek tak zůstává směnečný

---

⁷³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 2005, sp. zn. 20 Cdo 683/2005.

(šekový) platební rozkaz vykonatelným a ve zbytku nabývá vykonatelnosti až vykonatelností rozsudku o námitkách, kterým byl platební rozkaz ponechán v platnosti.⁷⁴ Ve vztahu k nákladovému výroku zde ale nastává problém, který navazuje na problematiku právní moci vymezenou v předchozí kapitole. Podle mě nemůže výrok o nákladech řízení nabýt právní moci uplynutím třídní lhůty k podání námitek a tím pádem ani vykonatelnosti, která se u rozhodnutí o nákladech řízení vždy odvíjí od jeho právní moci. V § 175 odst. 1 se sice uvádí, že soud vydá směnečný (šekový) platební rozkaz, v němž uloží žalovanému, aby do 3 dnů zaplatil požadovanou částku a náklady řízení nebo podal námitky. Z doslovného znění tak můžeme, obdobně jako u platebního rozkazu, dovodit, že žalovaný má náklady řízení zaplatit do 3 dnů od doručení směnečného (šekového) platebního rozkazu. Zde je ale ještě komplikovanější situace než u běžného platebního rozkazu. Tam totiž uplyne lhůta k podání odvolání ve stejný okamžik jako lhůta k podání odporu. U směnečného (šekového) platebního rozkazu uplyne lhůta k podání námitek dříve, než lhůta k podání odvolání. Přitom lze výrok o nákladech řízení také napadnout samostatně odvoláním, kterým se pak odkládá jeho právní moc i vykonatelnost. Výrok o nákladech řízení tak nabývá uplynutím třídní lhůty jen jakési podmíněné právní moci a vykonatelnosti, která závisí na tom, zda bude nákladový výrok napaden odvoláním či nikoliv.

Z výše uvedeného plyne, že právní úprava vykonatelnosti je plná rozporů a nedává nám jednoznačnou odpověď na řešení daných otázek.

---

⁷⁴ KURKA, Vladimír, DRÁPAL, Ljubomír. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Linde Praha, a. s., 2004, s. 92.

6. Odůvodnění rozhodnutí o nákladech řízení

Rozhodnutí o nákladech řízení je svou povahou usnesením, jak jsem uvedla v předchozím textu. Vyhotovení usnesení musí, nestanoví-li zákon jinak, kromě dalších náležitostí obsahovat i odůvodnění, jak vyplývá z § 169 odst. 1.⁷⁵ V § 169 odst. 2 pak je uveden výčet usnesení, která odůvodnění obsahovat nemusejí. Mimo jiné zde najdeme usnesení, kterým nebylo rozhodnuto ve věci samé, připouští-li to povaha věci a je-li z obsahu spisu zřejmé, na základě jakých skutečností bylo rozhodnuto. Jak vyplývá z následujícího textu nelze pod tuto kategorii podřadit rozhodnutí o nákladech řízení, které musí být vždy řádně odůvodněno.

Odůvodnění rozhodnutí je důležité nejen z hlediska možného přezkumu vydaného rozhodnutí, ale zajišťuje i určitou transparentnost v rozhodovací činnosti soudů a přesvědčivost soudních rozhodnutí. Odůvodnění rozhodnutí dokládá, že soud účastníky vyslechl a řádně se jejich návrhy zabýval. Pro účastníky řízení je důležité vědět, nejen jak soud rozhodl, ale i z jakých důvodů, což umožňuje účastníkům zvážit, zda mají proti rozhodnutí uplatnit opravný prostředek.

Petr Lavický ve svém článku⁷⁶ formuluje z rozhodovací činnosti Ústavního soudu vyplývající principy, které se vztahují na odůvodňování usnesení. V článku tak uvádí, že odůvodňováním rozsudku i usnesení jsou sledovány společné cíle, jako je transparentnost, kontrolovatelnost, vyloučení libovůle. Při neodůvodnění rozhodnutí nelze argumentovat tím, že důvody jsou zřejmé např. ze spisu. Právní norma je totiž konstruována obecně, zatímco v rozhodnutí jde o její aplikaci na konkrétní případ, což nemusí být vždy jednoznačné a absence odůvodnění znemožňuje kontrolu úsudku soudu v tomto směru. Usnesení je třeba vždy odůvodnit v případě, že je možný jeho přezkum. Absence odůvodnění totiž znemožňuje posouzení správnosti rozhodnutí v rámci řízení o opravných prostředcích. Chybějící odůvodnění nelze ospravedlnit ani argumentem, že absence odůvodnění urychluje řízení. Takový názor je totiž v rozporu s principy spravedlivého procesu.

V rozhodovací činnosti soudů najdeme řadu případů, kde není dodržen požadavek odůvodnění rozhodnutí o nákladech řízení, což pak vede k tomu, že jsou takové výroky

---

⁷⁵ § 169 odst. 1: „Není-li stanoveno jinak, ve vyhotovení usnesení se uvede, který soud je vydal, jména a příjmení soudců a přísedících, označení účastníků, jejich zástupců a věci, výrok, odůvodnění, poučení o tom, zda je přípustný opravný prostředek nepočítaje v to žalobu na obnovu řízení a pro zmatečnost, a o lhůtě a místu k jeho podání, a den a místo vydání usnesení”.

⁷⁶ LAVICKÝ, Petr. Odůvodňování usnesení v civilním řízení soudním. *Právní fórum*, 2009, č. 1, s. 7 – 8.

rušeny odvolacími soudy jako nepřezkoumatelné.⁷⁷ Domnívám se, že takový postup je logický, neboť pokud soud poukáže v usnesení o nákladech řízení pouze na paragraf, kterým se řídil při vydání rozhodnutí, ale neuvede okolnosti, které ho vedly k aplikaci daného ustanovení, chybějí pak odvolacímu soudu podklady, na základě kterých by mohl posoudit správnost daného rozhodnutí. I na nákladový výrok je tedy třeba vztáhnout na základě § 167 odst. 2 ustanovení § 157 odst. 2, které stanoví požadavek náležitého odůvodnění rozsudku.

Také z rozhodovací činnosti Ústavního soudu vyplývá,⁷⁸ že nestačí uvést v písemném vyhotovení rozhodnutí o nákladech řízení pouhý odkaz na aplikované ustanovení zákona, ale je třeba nákladový výrok určitě, srozumitelně a věcně odůvodnit. V pouhém formálním odkazu na ustanovení zákona lze spatřovat jisté prvky nahodilosti a libovůle, které představují v konečném důsledku zásah do práva na spravedlivý proces dle čl. 36 LZPS. V odůvodnění musí tedy soud náležitě objasnit svůj závěr, ke kterému dospěl, jinak není jeho postup dostačující ve smyslu § 157 odst. 2.

---

⁷⁷ Mezi případy, kdy bylo rozhodnutí odvolacím soudem zrušeno pro nepřezkoumatelnost, patří například: usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 30. března 2001, sp. zn. 12 Co 325/2000; usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 18. října 2001, sp. zn. 10 Co 611/2001.

⁷⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 18. dubna 2006, sp. zn. II. ÚS 314/05; nález Ústavního soudu ze dne 30. října 2001, sp. zn. II. ÚS 444/01; nález Ústavního soudu ze dne 17. května 2001, sp. zn. III. ÚS 727/2000.

7. Opravné prostředky proti rozhodnutí o nákladech řízení

Nikdy nelze zcela zabránit vzniku vad v rozhodovací činnosti soudu, které mají vliv na věcnou správnost rozhodnutí. Ke zhojení těchto vad slouží institut opravných prostředků. Jedná se o procesní úkony, které umožňují účastníkům iniciovat přezkum soudních rozhodnutí, která považují za nesprávná. Teorie dělí opravné prostředky na řádné, které směřují proti nepravomocným rozhodnutím, a mimořádné, jež lze podat proti pravomocným rozhodnutím, a které tak zasahují do nezbytné právní jistoty a jsou proto vázány na splnění přísnějších podmínek. Občanský soudní řád upravuje odvolání, jakožto řádný opravný prostředek a jako mimořádné opravné prostředky dovolání, žalobu pro zmatečnost a žalobu na obnovu řízení.

V této kapitole se zaměřuji na zkoumání přípustnosti jednotlivých opravných prostředků ve vztahu k rozhodnutí o nákladech řízení. Na závěr se věnuji ústavní stížnosti, která se sice neřadí mezi opravné prostředky, ale může být také určitým prostředkem zhojení vad rozhodnutí.

7.1 Odvolání proti rozhodnutí o nákladech řízení

Odvolání představuje řádný opravný prostředek, který je založen na principu univerzality, což znamená, že jím lze napadnout v zásadě každý rozsudek či usnesení soudu prvního stupně, u kterých to zákon nevylučuje. Možnost podat odvolání je ale vázána na zákonem stanovené podmínky. Tyto podmínky přípustnosti odvolání se rozdělují na subjektivní a objektivní.

Subjektivní podmínky přípustnosti vyjadřují, kdo je oprávněn odvolání podat. K objektivním podmínkám přípustnosti se řadí existence nepravomocného rozhodnutí soudu prvního stupně, přípustnost odvolání proti rozhodnutí a dodržení zákonné lhůty. Zde se zaměřím především na zkoumání toho, zda je odvolání proti rozhodnutí o nákladech řízení přípustné.

Jelikož lze odvolání podat v zásadě proti každému rozsudku nebo usnesení, jsou v zákoně vymezena ta rozhodnutí, proti kterým není odvolání přípustné. Odvolání tak nelze dle § 202 odst. 2 podat proti rozsudku, kterým bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 10 000 Kč. Nepřihlíží se přitom k příslušenství pohledávky. Nepřípustnost odvolání proti usnesení je vymezena jednak v § 202 odst. 1, kde najdeme výčet především procesních

rozhodnutí, ale i na dalších místech občanského soudního řádu (např. § 17, § 175h odst. 3, § 200u odst. 3). Odvoláním lze napadnout pouze výrok rozhodnutí, neboť vlastní rozhodnutí je obsaženo právě ve výrokové části a dle § 202 odst. 3 je nepřipustné odvolání jen proti důvodům rozhodnutí. Ty lze napadnout jen v souvislosti s výrokem rozhodnutí.

Rozhodnutí o nákladech řízení je svou povahou usnesení, proto by měla být jeho případná nepřipustnost uvedena především v § 202 odst. 1. Rozhodnutí o nákladech řízení zde však nenajdeme a podání odvolání není vyloučeno ani na jiných místech o.s.ř. Z toho vyvozují, že by odvolání mělo být proti rozhodnutí o nákladech řízení přípustné. Přesto se v praxi objevují příklady, které to vyvracejí. Jedná se o situaci, kdy je výrok o nákladech řízení součástí rozsudku, kterým bylo rozhodnuto v tzv. bagatelní věci.⁷⁹ Dle § 202 odst. 2 je vyloučeno odvolání proti rozsudku o bagatelní věci. V soudní praxi se ale vyskytují rozhodnutí, která vylučují podat odvolání také proti výroku o nákladech řízení, který je obsažen v takovém rozsudku.⁸⁰ Tento názor je odůvodňován jednak tím, že náklady řízení jsou příslušenstvím žalované částky, zadruhé tím, že nákladový výrok je vedlejším výrokem ve vztahu k meritornímu rozsudku, a proto nemůže mít jiný odvolací režim než výrok hlavní. Nelze-li tedy podat odvolání proti danému rozsudku, nelze jej podat ani proti výroku o nákladech řízení. Nutno dodat, že se stejnými závěry se setkáme také v komentářích.⁸¹

Argumentace považující náklady řízení za příslušenství pohledávky vychází z občanského práva hmotného, konkrétně z § 121 odst. 3 ObčZ, který označuje za příslušenství pohledávky úroky, úroky z prodlení, poplatek z prodlení a náklady spojené s uplatněním pohledávky. Pod náklady spojené s uplatněním pohledávky bývají zařazovány právě náklady řízení. Občanský soudní řád však obsahuje vlastní pojetí příslušenství pohledávky v § 206 odst. 3,⁸² a proto se domnívám, že uvedenou hmotněprávní definici nelze v občanském soudním řízení použít.⁸³ § 206 odst. 3 uvádí náklady řízení a příslušenství pohledávky jako dvě samostatné položky, z čehož lze dovodit, že náklady řízení nejsou příslušenstvím pohledávky, neboť v opačném případě by v daném ustanovení nemusely být

⁷⁹ Jako bagatelní spory se označují ty, kde se rozhoduje o peněžitém plnění nepřevyšujícím 10 000 Kč.

⁸⁰ Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 31. srpna 2001, sp. zn. 14 Co 245/2001; usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 24. srpna 2001, sp. zn. 11 Co 716/2001; náleží Ústavního soudu ze dne 11. dubna 2012, sp. zn. IV. ÚS 498/12.

⁸¹ DRÁPAL, Ljubomír. In DRÁPAL, Ljubomír (ed). *Občanský soudní řád II. § 201 – 386. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1606, 1607 (§202). JAVŮRKOVÁ, Naděžda. In DAVID, Ludvík (ed). *Občanský soudní řád. Komentář. II. díl, (§201 až 386)*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 1076, 1077 (§ 202).

⁸² § 206 odst. 3: „Právní moc ostatních výroků není dotčena také tehdy, jestliže odvolání směřuje proti výroku o nákladech řízení, o příslušenství pohledávky, o lhůtě k plnění nebo o předběžné vykonatelnosti rozsudku.“

⁸³ SVOBODA, Karel. Přípustnost odvolání proti nákladům řízení v bagatelních sporech. *Pro a proti. Jurisprudence*, 2008, č. 2, s. 34.

náklady řízení vůbec zmíněny a jejich uvedení by bylo zcela nadbytečné. Pro vyloučení použití hmotněprávní definice podle mě svědčí také fakt, že nárok na náhradu nákladů řízení nemá svůj původ v právu hmotném, ale má procesní povahu, jelikož má svůj původ v ustanoveních o.s.ř., tedy v procesním právu a jeho vznik je podmíněn rozhodnutím soudu o nákladech řízení, které má z tohoto pohledu konstitutivní charakter, jak vyplývá i z judikatury Ústavního soudu.⁸⁴ Na druhou stranu musím uvést, že v tom samém nálezu označuje Ústavní soud náklady řízení za příslušenství pohledávky. Za příslušenství pohledávky označuje náklady řízení i Nejvyšší soud⁸⁵ a tento názor je reflektován také v odborných člancích.⁸⁶ Takže musím konstatovat, že mnou uvedený názor je spíše ojedinělý.

Jako druhý argument bývá uváděno, že nákladový výrok je pouze vedlejším výrokem. Výrok o nákladech řízení sice vychází z meritorního rozhodnutí, neboť kritéria, podle kterých se rozhoduje o nákladech řízení, se odvíjí od toho, jak bylo rozhodnuto ve věci samé, ale nelze jej dle mého názoru považovat za vedlejší výrok. Právě naopak. Oba výroky – výrok ve věci samé a výrok o nákladech řízení, jsou oddělitelné.⁸⁷ Dokladem toho je jednak skutečnost, že o nákladech řízení může soud rozhodnout samostatným usnesením a dále to, že rozhodnutí o nákladech řízení nabývá právní moci nezávisle na rozhodnutí ve věci samé. Názor považující nákladový výrok za výrok vedlejší nemůže být podle mě ospravedlněn ani skutečností, že v případě, že je podáno odvolání proti výroku ve věci samé, znamená to automaticky, že je napaden i výrok o nákladech řízení.⁸⁸ V tomto případě, je totiž současné napadení výroku o nákladech řízení odůvodněno skutečností, že výrok o nákladech řízení má svůj podklad v meritorním výroku. Pokud by došlo ke změně meritorního výroku, mohla by se změnit i kritéria, kterými se soud řídí při rozhodování o nákladech řízení, a proto bude nutné změnit i nákladový výrok. V opačném případě ale uvedené neplatí. Pokud je napaden jen výrok o nákladech řízení, zůstává výrok o věci samé nedotčen.

Přípustnost odvolání proti výroku o nákladech řízení obsaženém v rozsudku o bagatelní věci odmítá také Nejvyšší soud.⁸⁹ Tento jeho negativní postoj je však v rozporu s jeho jinou judikaturou. V několika svých rozhodnutích,⁹⁰ kde se Nejvyšší soud zabýval povahou

---

⁸⁴ Nález Ústavního soudu zde dne 29. března 2012, sp. zn. I. ÚS 3923/11.

⁸⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. června 2011, sp. zn. 31 Cdo 488/2009.

⁸⁶ CHALUPA, Luboš. Právní povaha nároku na náhradu nákladů řízení. [Program] ASPI [cit.11.zář 2011], ASPI ID: LIT22298CZ.

⁸⁷ SVOBODA, Karel. Přípustnost odvolání proti nákladům řízení v bagatelních sporech. Pro a proti. *Jurisprudence*, 2008, č. 2, s. 34.

⁸⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 1998, sp. zn. 20 Cdo 887/98.

⁸⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. června 2006, sp. zn. 21 Cdo 1792/2005.

⁹⁰ Např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. července 2005, sp. zn. 21 Cdo 2922/2004; usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. července 2006, sp. zn. 25 Cdo 1627/2006.

rozhodnutí o nákladech řízení, totiž dospěl k závěru, že toto rozhodnutí má vždy povahu usnesení. A to i v tom případě, že je vtěleno do rozsudku o věci samé. Z tohoto pohledu se mi ale jeví nelogické odmítat odvolání proti výroku o nákladech řízení s poukazem na § 202 odst. 2, kde se jasně mluví o nepřipustnosti odvolání proti rozsudku. Pokud má rozhodnutí o nákladech řízení povahu usnesení, pak by musela být jeho nepřipustnost vyslovena již v § 202 odst. 1, popřípadě na jiném místě v zákoně. Odporuje tomu také skutečnost, že pokud jsou do rozsudku o bagatelní věci pojaty další výroky mající povahu usnesení, například o částečném zastavení řízení, je odvolání přípustné.⁹¹

Nevidím důvod, proč by se měl lišit postup pro posuzování přípustnosti odvolání proti výroku o nákladech řízení, který je součástí rozsudku o bagatelní věci a nákladového výroku, který je obsažen v procesním rozhodnutí o věci (např. usnesení o zastavení řízení při zpětvzetí žaloby), kde šlo také o peněžitou částku nepřevyšující 10 000 Kč. Protože v tomto druhém případě, bude přípustné odvolání proti meritornímu i nákladovému výroku.⁹² Stejně tak nepovažuji za správné, aby se lišil postup pro posuzování přípustnosti odvolání proti výroku o nákladech řízení obsaženém v rozsudku o bagatelní věci a v rozsudku, kterým bylo rozhodnuto o peněžitém plnění převyšujícím 10 000 Kč. Vždyť i u těchto bagatelních sporů mohou dosahovat náklady řízení pro účastníky nezanedbatelné výše a mnohdy jsou dokonce vyšší než samotná hodnota předmětu sporu. Relativní bezvýznamnost sporu, která by zakládala nepřipustnost odvolání, není správné posuzovat jen ve vztahu k žalované částce. Naopak by měla být důležitost řízení hodnocena vzhledem ke všem okolnostem, tedy i s přihlédnutím k nákladům řízení.⁹³

Z uvedeného dovozují, že by odvolání mělo být přípustné proti výroku o nákladech řízení i v případě, že je obsaženo v rozsudku, kterým bylo rozhodnuto o bagatelní věci. Opačný závěr je totiž vzhledem ke zmíněnému dosti problematický, a pokud by se měla v tomto případě uplatnit nepřipustnost odvolání proti nákladovému výroku, mělo by to být jednoznačně zmíněno v právní úpravě. Výjimky z přípustnosti odvolání musí být totiž v zákoně uvedeny výslovně a v případě pochybností o přípustnosti odvolání je třeba se přiklonit na stranu jeho přípustnosti.⁹⁴

---

⁹¹ KŘIVÁČKOVÁ, Jana. Přípustnost odvolání proti rozhodnutí o nákladech řízení v bagatelních věcech. *Právní rozhledy*, 2009, č. 13, s. 480.

⁹² DERKA, Ladislav. Přípustnost odvolání proti výroku o nákladech řízení v tzv. bagatelních věcech. *Soudní rozhledy*, 2002, č. 11, s. 389.

⁹³ SVOBODA, Karel. Přípustnost odvolání proti nákladům řízení v bagatelních sporech. *Pro a proti. Jurisprudence*, 2008, č. 2, s. 34.

⁹⁴ DRÁPAL, Ljubomír. In DRÁPAL, Ljubomír (ed). *Občanský soudní řád II. § 201 - 386. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1600 (§ 202).

Svá specifika má odvolání proti rozsudkům pro zmeškání a pro uznání. U těchto rozsudků neplatí podle § 202 odst. 2 omezení, které vylučuje podání odvolání v bagatelních věcech. Vyloučení odvolání totiž vychází z předpokladu, že u bagatelních věcí postačuje k jejich spravedlivému rozhodnutí řízení v jednom stupni. Předpokladem ale je, že se jedná o klasické řízení, kde mohou účastníci uplatnit všechna svá procesní práva, uvést rozhodné skutečnosti a kde probíhá dokazování. Podkladem pro vydání rozsudku pro uznání a pro zmeškání jsou ale jiné skutečnosti než skutková zjištění učiněná v průběhu dokazování.⁹⁵ Odvolání je tedy proti rozsudku pro zmeškání i pro uznání přípustné bez ohledu na hodnotu předmětu sporu. Na druhou stranu jsou však na základě § 205b značně omezeny odvolací důvody, kterými mohou být jen vady uvedené v § 205 odst. 2 písm. a) a skutečnosti nebo důkazy, jimiž má být prokázáno, že nebyly splněny předpoklady pro jejich vydání. Pokud nebude dán některý z těchto odvolacích důvodů, je odvolání nepřipustné, což omezuje i možnost odvolání proti výroku o nákladech řízení. Odvolání proti výroku o nákladech řízení je tak sice obecně přípustné, neboť zde nehraje při posuzování přípustnosti roli hodnota předmětu sporu, ale zároveň je možnost obrany proti nákladům řízení omezena, protože ve vztahu k rozhodnutí o nákladech řízení bude možno uplatnit některý ze zákonem stanovených odvolacích důvodů jen zřídka.⁹⁶

Nákladový výrok lze napadnout odvoláním i v případě smíru. Proti usnesení o schválení smíru není sice odvolání přípustné podle § 202 odst. 1 písm. h), ale výrok o nákladech řízení se považuje za samostatný, a proto je proti němu odvolání přípustné.⁹⁷

Zvláštní úpravu opravných prostředků najdeme u platebního rozkazu. Řádným opravným prostředkem proti meritornímu výroku platebního rozkazu je odpor. Výrok o nákladech řízení se však napadá odvoláním. Podaný odpor má ale vliv i na nákladový výrok, neboť jeho podáním dochází ke zrušení platebního rozkazu jako celku, tedy i výroku o nákladech řízení. Na základě § 174 odst. 2 je odvolání řádným opravným prostředkem jen proti výroku o nákladech řízení. To samé platí na základě obdobného užití § 174 také pro elektronický platební rozkaz a na základě § 175 odst. 6 pro směnečný a šekový platební rozkaz. I zde je opravným prostředkem proti nákladovému výroku odvolání. Podle mě je správné, že zákon umožňuje napadnout samostatně pouze výrok o nákladech řízení. Pokud se totiž žalovaný⁹⁸

---

⁹⁵ KRÁLÍK, Michal. Malá poznámka k platebnímu rozkazu a tzv. bagatelním věcem. *Právní rozhledy*, 2002, č. 8, s. 382, 383.

⁹⁶ KŘIVÁČKOVÁ, Jana. Přípustnost odvolání proti rozhodnutí o nákladech řízení v bagatelních věcech. *Právní rozhledy*, 2009, č. 13, s. 480.

⁹⁷ PUTNA, Mojmir. In DRÁPAL, Ljubomir (ed). *Občanský soudní řád I. § 1-200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 989 (§146).

⁹⁸ Podání odporu žalobcem je totiž vyloučeno.

ztotožní s meritorním výrokem platebního rozkazu a nesouhlasí pouze s výrokem o nákladech řízení, bylo by nehospodárné, aby musel podávat odpor, kterým se ruší platební rozkaz jako celek. V případě podaného odvolání se tak může soud zabývat už jen nákladovým výrokem.

Odvolat se může proti výroku o nákladech řízení nejen žalovaný, ale i žalobce. Vychází se zde ze skutečnosti, že ze strany žalobce nemůže být podán odpor, což je podle mého názoru logické. Pokud totiž soud shledá podmínky pro vydání platebního rozkazu, plně vyhoví návrhu žalobce a bylo by tak nesmyslné, aby se ten bránil proti tomu, co požadoval. U nákladů řízení je ale jiná situace, na kterou je v zákoně pamatováno právě možností odvolání. Právním základem pro určení délky odvolací lhůty je i zde § 204 a nikoliv § 172 odst. 1.

Na tomto místě se nabízí ještě otázka, jak je to v tomto případě s přípustností odvolání v bagatelních věcech. Objevují se názory, které vylučují možnost podat odvolání proti výroku o nákladech řízení obsaženém v platebním rozkaze, který byl vydán ve věci, kde hodnota předmětu sporu nepřevyšuje 10 000 Kč.⁹⁹ Uvedené závěry jsou odůvodňovány poukazem na § 174 odst. 1, který říká, že platební rozkaz proti kterému nebyl podán odpor, má účinky pravomocného rozsudku. Domnívám se, že na výrok o nákladech řízení obsažený v platebním rozkaze, nelze aplikovat § 202 odst. 2. Toto ustanovení řeší přípustnost odvolání proti rozsudku a nelze jej tedy uplatňovat u platebního rozkazu. A to ani na základě § 174 odst. 1. Tímto paragrafem je mířeno pouze na právní moc a vykonatelnost platebního rozkazu a nelze tak na jeho základě vztáhnout na platební rozkaz i další ustanovení týkající se rozsudku. Platební rozkaz představuje jinak samostatnou formu rozhodnutí. Nelze odhlédnout ani od skutečnosti, že proti platebnímu rozkazu není odvolání vůbec přípustné. Opravným prostředkem je zde odpor. Proto nevidím důvod, proč vůbec řešit nepřípustnost odvolání. Pokud jde o nákladový výrok v platebním rozkaze, má přece povahu usnesení, a tak i zde je nesprávné aplikovat § 202 odst. 2.

Režim opravných prostředků u platebního rozkazu vymezuje § 174 odst. 2. Ani zde ale nenajdeme žádné omezení vztahující se k výroku o nákladech řízení. Dovozování nepřípustnosti odvolání přes ustanovení § 202 odst. 2 je nesprávné. Znemožnění uplatnění opravného prostředku je významným omezením procesního práva účastníka řízení, které by mělo být v zákoně uvedeno výslovně a jednoznačně speciálně pro platební rozkaz. Žádné takové ustanovení ale o.s.ř. neobsahuje. Navíc přijetí tohoto omezení by popíralo smysl samotné právní úpravy, která umožňuje v případě nespokojenosti pouze s nákladovým výrokem, brojit pouze proti němu. Pokud by ale bylo odvolání u bagatelních sporů vyloučeno,

---

⁹⁹ Podrobněji: KRÁLÍK, Michal. Malá poznámka k platebnímu rozkazu a tzv. bagatelním věcem. *Právní rozhledy*, 2002, č. 8, s. 381 – 385.

nezbývalo by žalovanému nic jiného než napadnout celý platební rozkaz. Znevýhodněn by pak byl žalobce, který není k podání odporu oprávněn a tak by neměl žádnou možnost, jak se proti výroku o nákladech řízení bránit.¹⁰⁰

Navíc zde lze uplatnit i stejné hledisko jako u rozsudku pro zmeškání a pro uznání. Nepřípustnost odvolání podle § 202 odst. 2 míří na rozhodnutí vydaná v klasickém řízení, kde mohou účastníci uplatnit všechna svá procesní práva. U platebního rozkazu se ale neprovádí dokazování, žalovaný nemá možnost zabránit vydání platebního rozkazu. I z tohoto důvodu by tak měla být aplikace daného ustanovení na platební rozkaz vyloučena. Z uvedeného proto dovozují, že odvolání proti výroku o nákladech řízení je v těchto případech vždy přípustné.

7.2 Dovolání proti výroku o nákladech řízení

Dovolání se v naší právní úpravě řadí mezi mimořádné opravné prostředky. Směřuje proti již pravomocnému rozhodnutí odvolacího soudu. Představuje zásah do právní moci a tím i právní jistoty, a proto je jeho přípustnost vázána, na rozdíl od odvolání, jen na zákonem stanovené případy.

Přípustnost dovolání je stanovena tak, že musí jít o některé rozhodnutí vymezené v ustanoveních § 237 až 239 a současně musí být dán některý z dovolacích důvodů uvedených v § 241a.¹⁰¹ Důležité je, že rozhodnutí, proti kterým lze brojit dovoláním, jsou v zákoně vymezena taxativně. U jiných rozhodnutí proto nepřichází podání tohoto mimořádného opravného prostředku v úvahu.

Rozhodnutí o nákladech řízení je svou povahou usnesením a to i tehdy, jestliže je součástí rozsudku, proto je třeba přípustnost dovolání proti výroku o nákladech řízení posuzovat podle ustanovení upravujících přípustnost dovolání proti usnesení, tedy dle § 237 až 239.

Ustanovení § 237 odst. 1 stanoví, kdy je možno podat dovolání proti meritornímu rozsudku či usnesení. Podle tohoto paragrafu tak nemůže být založena přípustnost dovolání proti výroku o nákladech řízení, neboť rozhodnutí o nákladech řízení se nepovažuje za rozhodnutí o věci samé. Za věc samu se dle judikatury Nejvyššího soudu¹⁰² považuje věc, která je předmětem, pro nějž se řízení vede. Dovolání proti výroku o nákladech řízení není

---

¹⁰⁰ KRÁLÍK, Michal. Malá poznámka k platebnímu rozkazu a tzv. bagatelním věcem. *Právní rozhledy*, 2002, č. 8, s. 383.

¹⁰¹ WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Linde Praha, a. s., 2008, s. 491.

¹⁰² Například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. března 2005, sp. zn. 20 Cdo 2740/2004 nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. února 2003, sp. zn. 20 Cdo 1511/2002.

přípustné ani podle § 238 a 238a, neboť nebylo rozhodnuto o věcech zde uvedených, ani podle § 239, protože se nejedná o žádné ze zde zmíněných procesních rozhodnutí.¹⁰³

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že dovolání proti výroku o nákladech řízení není přípustné. Tento závěr vyplývá i z judikatury Nejvyššího soudu, který z právní úpravy dovolání v občanském soudním řádu také dovozuje jeho nepřipustnost u nákladového výroku¹⁰⁴ a podané dovolání proti výroku odvolacího soudu o nákladech řízení proto odmítá. Dovolání je v těchto případech nepřipustné bez ohledu na to, zda jde o měnicí nebo potvrzující rozhodnutí o nákladech řízení před soudem prvního stupně nebo o rozhodnutí o nákladech odvolacího řízení.¹⁰⁵

Na tomto místě je třeba poukázat na chystanou novelu o.s.ř. Od 1.1.2013 nabývá účinnosti zákon č. 404/2012 Sb., který podstatně mění, mimo jiné, úpravu dovolání. Dle důvodové zprávy¹⁰⁶ má dovolací novela za cíl především zmírnit přetíženost Nejvyššího soudu a posílit jeho roli jako sjednotitele judikatury. Novela reflektuje také náleží Ústavního soudu, kterým zrušil k 31. prosinci 2012 ustanovení § 237 odst. 1 písm. c).¹⁰⁷

Novelizace zcela mění koncepci dovolacího řízení. Dovolání se stává na základě nového znění § 237 přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak. V § 238 jsou taxativně vymezeny případy, ve kterých je dovolání vyloučeno. Rozhodnutí o nákladech řízení zde nenajdeme.

Mohlo by se tak na první pohled zdát, že se otevírá možnost podat dovolání i proti rozhodnutí o nákladech řízení. § 237 uvádí, že je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí. Rozhodnutím, kterým se odvolací řízení končí, je zřejmě myšleno rozhodnutí meritorní. Rozhodnutí o nákladech řízení sice bývá zpravidla obsaženo v rozhodnutí, jímž se řízení končí, ale nelze na něj pohlížet jako na to

---

¹⁰³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. října 2002, sp. zn. 21 Cdo 4016/2007.

¹⁰⁴ Např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. ledna 2002, sp. zn. 29 Odo 874/2001, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. září 2012, sp. zn. 33 Cdo 2472/2012, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. července 2012, sp. zn. 33 Cdo 1651/2012.

¹⁰⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. července 2011, sp. zn. 28 Cdo 1865/2011.

¹⁰⁶ Novela občanského soudního řádu – dovolání. Návrh zákona včetně důvodové zprávy [online]. Justice.cz. [cit. 7. listopadu 2012]. Dostupné na <<http://portal.justice.cz/justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=4978&d=315854>>.

¹⁰⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 21. února 2012, sp. zn. Pl. ÚS 29/11.

rozhodnutí, kterým se ukončuje řízení. Dle mého názoru tak i nadále zůstává dovolání pouze proti výroku o nákladech řízení nepřipustné.

7.3 Žaloba pro zmatečnost a žaloba na obnovu řízení

Podání žaloby pro zmatečnost ani žaloby na obnovu řízení není podle § 230 odst. 1 písm. b) jen proti výroku rozhodnutí o nákladech řízení přípustné. Výrok o nákladech řízení lze napadnout těmito žalobami výlučně společně s výrokem o věci samé. Výrok o nákladech řízení totiž vychází z rozhodnutí o věci samé, a proto bez změny meritorního rozhodnutí by nemělo povolení obnovy řízení nebo zrušení rozhodnutí na základě žaloby pro zmatečnost opodstatnění.¹⁰⁸

7.4 Ústavní stížnost

Ústavní stížnost nelze řadit ani mezi řádné ani mezi mimořádné opravné prostředky. Ústavní soud je soudním orgánem ochrany ústavnosti a tuto svoji pravomoc vykonává mimo jiné tím, že ve smyslu čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy rozhoduje o ústavní stížnosti proti pravomocnému rozhodnutí a jinému zásahu orgánů veřejné moci do ústavně zaručených základních práv a svobod. Ústavní soud stojí mimo soustavu obecných soudů a nelze jej považovat za jakousi další odvolací instanci. Do činnosti obecných soudů mu přísluší zasahovat pouze v případě, že jejich rozhodnutí vybočí z mezí daných rámcem ústavně zaručených základních práv.¹⁰⁹ Tak může Ústavní soud zasáhnout i do otázky nákladů řízení, protože i na rozhodování o nákladech řízení je třeba přiměřeně aplikovat principy spravedlivého procesu zakotvené v čl. 36 LZPS.

Ústavní soud sám posuzuje otázku nákladů řízení ve vztahu k předmětu řízení před obecnými soudy jako podružnou, a proto přistupuje k problematice nákladů řízení velmi zdrženlivě a ke zrušení výroku o nákladech řízení se uchyluje pouze výjimečně, pokud zjistí, že došlo k porušení práva na spravedlivý proces extrémním způsobem nebo že bylo zasaženo i jiné základní právo.¹¹⁰ Ustáleně judikuje, že rozhodování o nákladech řízení je integrální součástí soudního řízení jako celku, do něhož nepřísluší Ústavnímu soudu zasahovat, neboť samotný spor o náhradu nákladů řízení, i když se může citelně dotknout některého z účastníků

---

¹⁰⁸ JAVŮRKOVÁ, Naděžda. In DAVID, Ludvík (ed). *Občanský soudní řád. Komentář. II. díl, (§ 201 až 386)*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 1187 (§ 230).

¹⁰⁹ Usnesení Ústavního soudu ze dne 13. ledna 2011, sp. zn. II. ÚS 3409/10.

¹¹⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 3. května 2006, sp. zn. I. ÚS 351/05.

řízení, v zásadě nedosahuje intenzity opodstatňující porušení základních práv a svobod.¹¹¹ Ústavnímu soudu tak nepřísluší přezkoumávat každé rozhodnutí o nákladech řízení. Nepřezkoumává aplikaci a interpretaci podústavního práva. Rozdílný názor na interpretaci podústavního práva totiž nemůže v zásadě vést k porušení práva na soudní ochranu nebo spravedlivý proces. To platí i pro interpretaci procesních předpisů upravujících náklady řízení.¹¹² Ústavněprávní dimenzi tak může nabýt rozhodnutí o nákladech řízení pouze v případě, že se rozhodnutí obecných soudů dostane do extrémního rozporu s principy spravedlnosti.

Ještě striktněji pak Ústavní soud přistupuje k tzv. bagatelním věcem. Zastává totiž názor, že bagatelní spory většinou nejsou schopny porušit základní práva a svobody a také se odmítá zabývat maličkostmi. Skutečnost, že zákon odpírá možnost napadnout rozhodnutí (mimořádným) opravným prostředkem, může být jedním z důvodů zakládajících neopodstatněnost stížnosti. Odporuje totiž účelu ústavního soudnictví, aby byl v těchto věcech přesouván přezkum na Ústavní soud. V bagatelních věcech je tak ústavní stížnost v zásadě vyloučena s výjimkou extrémních pochybení obecného soudu představujících zřetelný zásah do základních práv.¹¹³ Skutečnost, že je předmětem sporu bagatelní částka, nemůže ale vést k trivializaci základních práv a svobod, pokud postup obecného soudu nese znaky libovůle.¹¹⁴

I přes výše uvedený postoj Ústavního soudu je jeho judikatura týkající se nákladů řízení velmi bohatá. Ústavní stížnost rozhodně není prostředkem nápravy každé nespokojenosti účastníků řízení s rozhodnutím soudu o nákladech řízení. Tomu svědčí i fakt, že případy, kdy Ústavní soud otevřel ústavní stížnost týkající se nákladů řízení věcnému přezkumu, jsou výjimečné.¹¹⁵ Na druhou stranu i samotným rozhodnutím o nákladech řízení může být zasaženo některé ze základních práv a svobod. V takovém případě je pak namíste využít ústavní stížnost.

---

¹¹¹ Např. usnesení Ústavního soudu ze dne 27. prosince 2011, sp. zn. IV. ÚS 2777/11, nález Ústavního soudu ze dne 26. října 2006, sp. zn. I. ÚS 401/06.

¹¹² Nález Ústavního soudu ze dne 3. května 2006, sp. zn. I. ÚS 351/05.

¹¹³ Např. usnesení Ústavního soudu ze dne 19. září 2011, sp. zn. IV. ÚS 2497/11.

¹¹⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 4. srpna 1999, sp. zn. IV. ÚS 544/98.

¹¹⁵ Usnesení Ústavního soudu ze dne 9. října 2012, sp. zn. II. ÚS 3664/12.

Závěr

V diplomové práci jsem se zaměřila na zkoumání jednotlivých otázek, které se dotýkají rozhodnutí o nákladech řízení a snažila jsem se tak vytvořit komplexní pohled na uvedenou problematiku. Při psaní jsem byla limitována rozsahem práce, který mi neumožnil vyjádřit se ke všem otázkám. Dále by tak mohla být věnována pozornost např. výkonu rozhodnutí o nákladech řízení nebo rozhodnutí o nákladech řízení při výkonu rozhodnutí.

Náklady řízení jsou v zákoně upraveny v třetí hlavě třetí části o.s.ř., konkrétně v § 137 – 151a. Na tomto místě jsou vymezeny především jednotlivé druhy nákladů řízení a dále otázky placení a hrazení nákladů řízení. K samotnému rozhodnutí o nákladech řízení se tak přímo vztahují pouze § 151 a § 151a. Ve své práci jsem si tedy s uvedenými ustanoveními nevystačila a vycházela jsem i z hlavy čtvrté třetí části o.s.ř., kde najdeme úpravu rozhodnutí a z části čtvrté, která nese název opravné prostředky.

Cílem práce bylo také poukázat na problematické aspekty vznikající v souvislosti s rozhodnutím o nákladech řízení, proto bych chtěla závěrem shrnout ty, na které jsem při psaní práce narazila.

Prvním velkým problémem je již samotná forma rozhodnutí o nákladech řízení, kterou se zabývám ve druhé kapitole. Rozpory zde vznikají v případě, že je rozhodováno o nákladech řízení v rozsudku nebo platebním rozkazu. Zákon nám sice říká v § 167 odst. 1, že o nákladech řízení se rozhoduje usnesením. Zároveň ale v rámci právní úpravy rozsudku uvádí, že v jeho výroku rozhodne také o nákladech řízení. Obdobně pak u platebního rozkazu, kde z § 172 odst. 2 vyplývá, že jím soud uloží žalovanému zaplatit žalovanou pohledávku a náklady řízení. Na jednu stranu tak o.s.ř. hovoří o formě usnesení a na druhou stranu připouští, aby bylo o nákladech řízení rozhodnuto v rozsudku či platebním rozkazu, aniž by tuto situaci nějak řešil. Uvedená situace pak připouští rozporné výklady, což je podle mě nežádoucí, protože otázka formy rozhodnutí je natolik zásadní, že by měla být vyřešena jednoznačně.

Nejvyšší soud se opakovaně vyjádřil k této problematice tak, že rozhodnutí o nákladech řízení považuje vždy za usnesení, tedy i v případě že je pojato do rozsudku či platebního rozkazu. Nevím, jak moc lze ale uvedenou judikaturu považovat za směrodatnou, když v jiných rozhodnutích považuje naopak nákladový výrok pouze za vedlejší výrok, který je součástí rozsudku. Postoje Nejvyššího soudu se tak mohou zdát účelové, protože v případě, kdy dovozuje přípustnost odvolání, považuje výrok o nákladech řízení za součást rozsudku a v případě, kdy posuzuje přípustnost dovolání, považuje jej za usnesení. V obou případech pak

je opravný prostředek posouzen jako nepřipustný. Jako by se tak Nejvyšší soud záměrně otázce nákladů řízení vyhýbal. I přes to se kloním k názoru, že rozhodnutí o nákladech řízení má povahu usnesení. Podle mě nebrání skutečnost, že je nákladový výrok součástí rozsudku či platebního rozkazu tomu, považovat jej za usnesení. Meritorní a nákladový výrok lze přece považovat za dva víceméně samostatné výroky. Svědčí tomu například fakt, že mohou nabýt samostatně právní moci a tím pádem i vykonatelnosti nebo skutečnost, že lze opravným prostředkem mířit jen proti výroku o nákladech řízení. Pokud je možné v těchto směrech oba výroky oddělit, pak se domnívám, že není překážek bránících tomu, považovat jeden výrok za rozsudek a druhý za usnesení.

Ve třetí kapitole rozebírám jednotlivé situace, kdy soud může vydat rozhodnutí o nákladech řízení. V tomto ohledu je podle mě právní úprava celkem přehledná. Základním pravidlem je, že soud rozhoduje o náhradě nákladů řízení bez návrhu v rozhodnutí, jímž se řízení u něho končí. Na nejasnosti, které se vyskytly v praxi, jsem narazila v souvislosti s existencí návrhu na vydání rozhodnutí o nákladech řízení. Podle mě z právní úpravy dostatečně vyplývá, že povinností soudu je rozhodnout o nákladech řízení *ex offio*. Případný návrh tedy není třeba a jeho absence nemůže zbavovat soud povinnosti se s náklady řízení vypořádat. Tato otázka se dostala i před Ústavní soud, který k ní zaujal jasné stanovisko, a proto mám za to, že by zde již problémy vznikat neměly.

V souvislosti s tím, kdy soud rozhoduje o nákladech řízení, by pak podle mě mohly vznikat nejasnosti při rozlišování postupu soudu v případech, kdy rozhodne o nákladech řízení pouze co do základu a kdy určí výši nákladů až v písemném vyhotovení rozhodnutí. Základním rozdílem přitom je, že v prvním případě vydá soud dvě rozhodnutí – konečné rozhodnutí, kde rozhodne o meritu věci a základu náhrady nákladů řízení a usnesení, kde vyčíslí konkrétní výši nákladů. Zatímco v druhém případě soud nebude vydávat další usnesení.

Velmi rozporuplná je pak podle mě otázka právní moci a vykonatelnosti rozhodnutí o nákladech řízení. Pokud má rozhodnutí o nákladech řízení povahu usnesení i v případě, že je součástí rozsudku či platebního rozkazu, nedává nám zákon odpověď na otázku, zda v tomto případě pohlížet na právní moc a vykonatelnost jako u rozsudku či platebního rozkazu nebo jako u usnesení. Jak rozebírám ve čtvrté a páté kapitole práce, tak praktické rozdíly v případě rozsudku nevznikají. Neboť v rámci usnesení nenajdeme úpravu právní moci, a tak se použije úprava stanovená pro rozsudek. V případě vykonatelnosti pak v obou případech zjednodušeně řečeno platí, že obě rozhodnutí nabývají vykonatelnosti uplynutím lhůty k plnění, která běží od jeho právní moci.

Závažný problém ale vidím v případě platebního rozkazu. Platební rozkaz se považuje, včetně výroku o nákladech řízení, za pravomocný i vykonatelný uplynutím lhůty k podání odporu. V rámci výroku o nákladech řízení zde nastává právní moc i vykonatelnost v jeden okamžik, tedy uplatňuje se úplně jiná koncepce. Lhůta k plnění zde neběží od právní moci, ale vlastně ještě před tím, než se rozhodnutí stane pravomocným. Takový postup je ale podle mě v rozporu s § 151 odst. 5, který říká, že lhůta k plnění běží u rozhodnutí o nákladech řízení až od právní moci rozhodnutí, jímž byla náhrada nákladů přiznána. Ještě křiklavější je pak tato problematika u směnečného a šekového platebního rozkazu. Ten se stává pravomocným a vykonatelným, pokud žalovaný nepodá v třídenní lhůtě námitky. Zároveň ale zákon umožňuje podat pouze co do výroku o nákladech řízení odvolání, kde platí lhůta patnáctidenní. Výrok o nákladech řízení by tak měl vlastně nabýt právní moci ještě dříve, než uplyne lhůta k podání odvolání.

Domnívám se, že právní úprava je v tomto ohledu nesprávná, neboť rozhodnutí by nemělo nabýt právní moci dříve, než uplyne odvolací lhůta a lhůta k plnění by neměla u rozhodnutí o nákladech řízení začít plynout před jeho právní mocí. Jako řešení bych zde doporučila například stanovení speciální délky odvolací lhůty, která by byla v tomto případě zkrácena na 3 dny. Nastala by pak obdobná situace jako u klasického platebního rozkazu. Výrok o nákladech řízení by nabýval právní moci současně s meritorním výrokem. A vykonatelnost výroku o nákladech řízení by nastala alespoň současně s jeho právní mocí, což lze ospravedlnit zněním zákona, který jak u platebního rozkazu v § 174 odst. 1, tak u směnečného (šekového) platebního rozkazu v § 175 odst. 1 říká, že soud ukládá v určité lhůtě od doručení zaplatit peněžní částku a náklady řízení. Jedině tak lze podle mě obhájit skutečnost, že lhůta k plnění běží od doručení rozhodnutí a ne až od jeho právní moci, jak by tomu v případě nákladů řízení mělo dle § 151 odst. 5 být.

Kapitolu týkající se odůvodnění rozhodnutí o nákladech řízení jsem do práce zařadila, abych poukázala na jednu z nejčastějších chyb soudů, které se dopouštějí při tvorbě rozhodnutí o nákladech řízení. K této problematice existuje rozsáhlá judikatura Ústavního soudu, z které jasně vyplývá nutnost odůvodnění rozhodnutí o nákladech řízení. Nestačí pouhý odkaz na ustanovení zákona, na základě kterého soud o nákladech řízení rozhodl. Takový postup znemožňuje kontrolu správnosti úsudku soudu, protože nevíme, jaké skutečnosti ho vedly k aplikaci daného ustanovení, takže lze v pouhém formálním odkazu na ustanovení zákona spatřovat jisté prvky nahodilosti a libovůle.

Poslední kapitola se týká opravných prostředků. Hodnotím zde, které z prostředků, jež o.s.ř. upravuje, lze uplatnit ve vztahu k rozhodnutí o nákladech řízení. Na základě rozboru

právní úpravy jsem dospěla k závěru, že v úvahu přichází pouze odvolání. Rozdílně však bývá přistupováno k otázce jeho přípustnosti v případě, že je výrok o nákladech řízení součástí rozsudku, kterým bylo rozhodnuto v tzv. bagatelní věci. V soudní judikatuře bývá v těchto případech dovozována nepřipustnost odvolání proti výroku o nákladech řízení z § 202 odst. 2. V práci pak podrobněji rozebírám, proč považuji uvedený postup za nesprávný. Odkazuji především na ta rozhodnutí Nejvyššího soudu, v kterých je uváděno, že rozhodnutí o nákladech řízení má vždy povahu usnesení. V takovém případě pak považuji za nelogické odůvodňovat nepřipustnost odvolání proti výroku o nákladech řízení prostřednictvím § 202 odst. 2, který vymezuje nepřipustnost odvolání proti rozsudku. Svůj názor podporuji také argumentem, že výrok o věci samé a výrok o nákladech řízení jsou vzájemně oddělitelné a do jisté míry samostatné. Zákon připouští podat opravný prostředek jen proti výroku o nákladech řízení. Z toho důvodu považuji daná soudní rozhodnutí za nesprávná, neboť nemají oporu v platné právní úpravě.

Na druhou stranu musím uvést, že je přece jen trochu nelogické, že zákon vylučuje v tzv. bagatelních věcech podat odvolání proti meritornímu výroku, ale proti výroku o nákladech řízení je v těchto případech odvolání přípustné. Není ale možné, aby soudy tuto skutečnost reflektovaly bez řádného zákonného podkladu. Domnívám se proto, že aby bylo možné jednoznačně dovozovat nepřipustnost odvolání u bagatelních věcí také ve vztahu k nákladovému výroku, musel by to zákonodárce jednoznačně uvést v zákoně. Za stávající situace považuji odvolání proti výroku o nákladech řízení za vždy přípustné.

Myslím, že z výše uvedeného, i z celého textu práce, jasně vyplývá popření v úvodu stanovené hypotézy, že stávající právní úprava rozhodnutí o nákladech řízení je dostačující a neobsahuje sporné prvky. V právní úpravě rozhodnutí o nákladech řízení totiž najdeme určité nedostatky, na které jsem se snažila poukázat. Na některých místech jsem se i pokusila nastínit řešení situace. Problematických aspektů souvisejících s rozhodnutím o nákladech řízení je podle mě opravdu hodně, což jistě nepřispívá k právní jistotě a tyto rozpory by měly být do budoucna odstraněny.

Seznam použitých zdrojů

Právní předpisy

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

Monografie a ostatní publikace

DAVID, Ludvík a kol. *Občanský soudní řád. Komentář. I. díl, (§1 až 200za)*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, 1072 s.

DAVID, Ludvík a kol. *Občanský soudní řád. Komentář. II. díl, (§201 až 386)*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, 948 s.

DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád I. § 1-200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 1579 s.

DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád II. § 201-386. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 1776 s.

KŘIVÁČKOVÁ, Jana. Problematika přípustnosti dovolání proti rozhodnutí o nákladech řízení. In BURDA, Eduard a kol. (ed.). *Milníky práva v stredoeurópskom priestore 2008: Zborník z medzinárodnej konferencie doktorandov a mladých vedeckých pracovníkov konanej v dňoch 3. - 5. 4. 2008 v priestoroch ÚZ NR SR Častá – Papiernička, organizovanej Právnickou fakultou Univerzity Komenského v Bratislave pod záštitou doc. JUDr. Mariána Vrabka, CSc., dekana PraF UK v Bratislave*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislavě, 2008, s. 269 – 275.

KURKA, Vladimír, DRÁPAL, Ljubomír. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Linde Praha, a. s., 2004, 854 s.

POLIŠENSKÁ, Petra. *Přehled judikatury ve věcech nákladů řízení*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2011, 253 s.

ŠKÁROVÁ, Marta a kol. *Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou*. 4. vydání. Praha: Linde Praha, 2009, 1263 s.

WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní*. 6. vydání. Praha: Linde Praha, a. s., 2011, 711 s.

WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Linde Praha, a. s., 2008, s. 751 s.

WINTEROVÁ, Alena a kol. *Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou*. 3. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha, a. s., 2007, 1087 s.

Odborné články

BÍLÝ, Martin. Subjekty náhrady nákladů řízení. *Právní rozhledy*, 2010, č. 9, s. 308 – 315.

CHALUPA, Luboš. Právní povaha nároku na náhradu nákladů řízení. [Program] ASPI pro Windows verze 2012, aktualizace z 8. listopadu 2012 [cit. 11. listopadu 2012], ASPI ID: LIT22298CZ.

DERKA, Ladislav. Přípustnost odvolání proti výroku o nákladech řízení v tzv. bagatelních věcech. *Soudní rozhledy*, 2002, č. 11, s. 389.

KRÁLÍK, Michal. Malá poznámka k platebnímu rozkazu a tzv. bagatelním věcem. *Právní rozhledy*, 2002, č. 8, s. 381 – 385.

KŘIVÁČKOVÁ, Jana. Přípustnost odvolání proti rozhodnutí o nákladech řízení v bagatelních věcech. *Právní rozhledy*, 2009, č. 13, s. 479 – 481.

LAVICKÝ, Petr. Odůvodňování usnesení v civilním řízení soudním. *Právní fórum*, 2009, č. 1, s. 6 – 14.

PELIKÁN, Milan. Náklady civilního řízení. *Právní rádce*, 1998, č. 7, s. 9 - 14.

SVOBODA, Karel. Přípustnost odvolání proti nákladům řízení v bagatelních sporech. Pro a proti. *Jurisprudence*, 2008, č. 2, s. 34 – 35.

VRCHA, Pavel. K § 137 o.s.ř. Náklady řízení. [Program] ASPI pro Windows verze 2012, aktualizace z 8. listopadu 2012 [cit. 11. listopadu 2012], ASPI ID: LIT27347CZ.

VRCHA, Pavel. Několik poznámek k rozhodování o nákladech řízení (zejména před soudy prvního stupně). *Soudní rozhledy*, 2002, roč. 8, č. 7, s. 237 – 244.

Internetové zdroje

Novela občanského soudního řádu – dovolání. Návrh zákona včetně důvodové zprávy [online]. Justice.cz. [cit. 7. listopadu 2012]. Dostupné na <<http://portal.justice.cz/justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=4978&d=315854>>.

Judikatura

Judikatura Ústavního soudu

- Nález Ústavního soudu ze dne 4. srpna 1999, sp. zn. IV. ÚS 544/98.
- Nález Ústavního soudu ze dne 17. května 2001, sp. zn. III. ÚS 727/2000.
- Nález Ústavního soudu ze dne 30. října 2001, sp. zn. II. ÚS 444/01.
- Nález Ústavního soudu ze dne 11. dubna 2004, sp. zn. I. ÚS 672/03.
- Nález Ústavního soudu ze dne 18. dubna 2006, sp. zn. II. ÚS 314/05.
- Nález Ústavního soudu ze dne 3. května 2006, sp. zn. I. ÚS 351/05.
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 24. října 2006, sp. zn. III. ÚS 174/06.
- Nález Ústavního soudu ze dne 26. října 2006, sp. zn. I. ÚS 401/06.
- Nález Ústavního soudu ze dne 8. července 2010, sp. zn. I. ÚS 1283/10.
- Nález Ústavního soudu ze dne 26. března 2009, sp. zn. III. ÚS 892/08.
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 13. ledna 2011, sp. zn. II. ÚS 3409/10.
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 19. září 2011, sp. zn. IV. ÚS 2497/11.
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 27. prosince 2011, sp. zn. IV. ÚS 2777/11.
- Nález Ústavního soudu ze dne 21. února 2012, sp. zn. Pl. ÚS 29/11.
- Nález Ústavního soudu ze dne 29. března 2012, sp. zn. I. ÚS 3923/11.
- Nález Ústavního soudu ze dne 11. dubna 2012, sp. zn. IV. ÚS 498/12.
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 9. října 2012, sp. zn. II. ÚS 3664/12.

Judikatura Nejvyššího soudu

- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 1998, sp. zn. 20 Cdo 887/98.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. ledna 2002, sp. zn. 29 Odo 874/2001.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. července 2002, sp. zn. 20 Cdo 970/2001.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. října 2002, sp. zn. 21 Cdo 4016/2007.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. února 2003, sp. zn. 20 Cdo 1511/2002.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. března 2003, sp. zn. 21 Cdo 1057/2006.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. srpna 2003, sp. zn. 28 Cdo 1555/2003.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. února 2004, sp. zn. 32 Odo 890/2003.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. dubna 2004, sp. zn. 33 Odo 513/2002.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. března 2005, sp. zn. 20 Cdo 2740/2004.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. července 2005, sp. zn. 21 Cdo 2922/2004.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 2005, sp. zn. 20 Cdo 683/2005.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. června 2006, sp. zn. 21 Cdo 1792/2005.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. července 2006, sp. zn. 25 Cdo 1627/2006.

Usnesení Nejvyššího soudu z 19. prosince 2007, sp. zn. 28 Cdo 4659/2007.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. srpna 2008, sp. zn. 28 Cdo 1555/2003.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. srpna 2010, sp. zn. 21 Cdo 2426/2009.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. června 2011, sp. zn. 31 Cdo 488/2009.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. července 2011, sp. zn. 28 Cdo 1865/2011.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. listopadu 2011, sp. zn. 21 Cdo 3681/2010.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. července 2012, sp. zn. 33 Cdo 1651/2012.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. září 2012, sp. zn. 33 Cdo 2472/2012.

Judikatura ostatních soudů

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 12. prosince 1996, sp. zn. 5 Cmo 228/96.

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 15. března 1996, sp. zn. Cmo 181/96-20.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 9. září 1997, sp. zn. 2 Cmo 373/1995.

Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 30. března 2001, sp. zn. 12 Co 325/2000.

Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 24. srpna 2001, sp. zn. 11 Co 716/2001.

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 31. srpna 2001, sp. zn. 14 Co 245/2001.

Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 18. října 2001, sp. zn. 10 Co 611/2001.

Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 4. dubna 2006, sp. zn. 7 Cmo 421/2005.

Shrnutí

Diplomová práce se zabývá tématem Rozhodnutí o nákladech civilního soudního řízení. Samotná problematika nákladů řízení je velmi důležitou oblastí civilního práva procesního. Otázka rozhodnutí o nákladech řízení je pak významná zejména z toho pohledu, že soud se musí vypořádat s otázkou nákladů řízení na závěr každého soudního řízení. Jedná se tak vlastně o jedno z nejfrekventovanějších rozhodnutí vydávaných v soudní praxi. Zdálo by se tedy, že bude tato problematika dostatečně objasněna a nebudou vznikat žádné rozpory. Opak je ale pravdou.

V práci je věnována pozornost jednotlivým otázkám, které se vztahují k rozhodnutí o nákladech řízení a snaží se vymezit problematické aspekty, které vznikají v souvislosti s rozhodováním soudů o nákladech řízení, popsat je a rozebrat. Ve středu pozornosti stojí při tomto úkolu především stávající právní úprava, která je podrobena kritické analýze. Při rozboru jednotlivých bodů je odkazováno i na judikaturu a odborné publikace.

Diplomová práce je rozčleněna na úvod, 7 kapitol a závěr. V první kapitole je rozebrán obecně pojem nákladů řízení. Druhá kapitola se věnuje stěžejnímu problému – otázce formy rozhodnutí o nákladech řízení. Vyřešení této otázky je totiž odrazovým můstkem pro další rozbor tématu. Třetí kapitola upravuje jednotlivé situace, kdy soud může vydat rozhodnutí o nákladech řízení. V dalších kapitolách jsou pak rozebrány otázky právní moci a vykonatelnosti rozhodnutí, odůvodnění rozhodnutí a přípustnosti opravných prostředků proti rozhodnutí o nákladech řízení.

Summary

The thesis deals with the topic “Decision about costs of civil judicial proceedings”. The issue of costs itself is a very important sphere of the civil procedure. The matter of proceeding costs is then significant mainly because the court must make a decision regarding the costs of the proceeding in the end of every judicial proceeding. In fact it is one of the most frequent decisions issued in judicial practice. It seems that this matter is sufficiently clarified and no disputes shall arise. However, the reverse is true.

In this work a great deal of attention is focused on particular issues related to civil judicial proceedings decisions. The thesis tries to specify problematic aspects arising in connection with judicial decisions about proceeding costs; it tries to describe them and analyze them. The existing legal amendment, critically analyzed, is in the core of the attention. When analyzing individual points it is also referred to judicature and expert publications.

The thesis is divided into Introduction, seven chapters and Conclusion. The first chapter specifies the term of proceeding costs in general. The second chapter is devoted to the crucial matter – a form of decision of proceeding costs. Solution of this matter is a starting point for further analysis of the topic. The third chapter describes individual situations when courts can issue a decision about the proceeding costs. Remaining chapters then deal with the matters of legal validity and enforceability of the decision, reasoning and acceptability of remedial measures against the decision of the proceeding costs.

Seznam klíčových slov v českém a anglickém jazyce

civilní soudní řízení - civil proceedings

náklady řízení - proceeding costs

rozhodnutí o nákladech řízení - decision of the proceeding costs

výrok o nákladech řízení - statement of the proceeding costs

forma rozhodnutí o nákladech řízení - form of a decision of the proceeding costs

usnesení - resolution

rozsudek - judgement

platební rozkaz - order to pay

právní moc - legal validity

vykonatelnost - enforceability

opravné prostředky - remedial measures